

PLAN FÖR URBAN GRÖNSTRUKTUR

En anpassad publikation efter originalet som är en digital kartberättelse på www.sollentuna.se/gronstruktur antagen av Kommunfullmäktige i juni 2020.

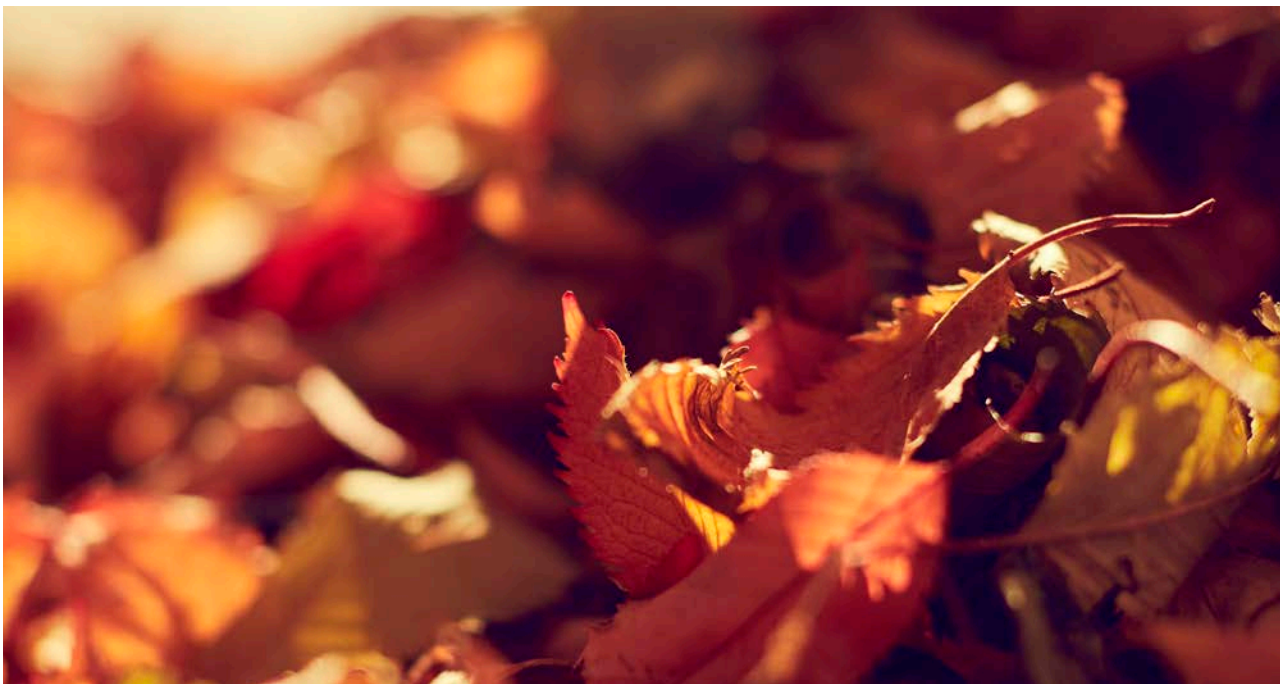

SOLLENTUNA KOMMUN

www.sollentuna.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	4
Bakgrund	5
Sollentuna i siffror.....	6
Förändring över tid.....	7
2. Principer och arbetsätt.....	8
Koppling till översiktsplan	8
Planeringsprinciper.....	10
Arbetsätt	14
3. Grön infrastruktur.....	16
Vad är GI.....	16
Biotopdatabas.....	16
Ekologiska samband.....	25
4. Ekosystemtjänster.....	25
Småskalig matproduktion	26
Vattenrening.....	27
Erosionsskydd.....	27
Flödesreglering/Skydd mot översvämning.....	28
Bullerdämpning	29
Luftrening.....	30
Lokal klimatreglering.....	31
5. Sociala värden.....	32
Sociotopkartan.....	33
Tillgångsanalyser.....	35
6. Läs mer.....	37
7. Begreppslista.....	38

1. INLEDNING

Detta är Sollentunas plan för urban grönstruktur i form av en pdf. Den visar på det grönas och till viss del blåas värden och kvaliteter i Sollentuna samt våra behov av natur och grönytor.

Planen är ett kunskapsunderlag till översiktsplanering, detaljplanering, projektgenomförande, skötsel med mera. Här presenteras även principer för hur den urbana grönstrukturen ska utvecklas och stärkas i det fortsatta planeringsarbetet för att säkerställa kommunens arbete med biologisk mångfald samt ekosystemtjänster.

Planen var på samråd under december 2019 och har efter bearbetning antagits av kommunfullmäktige 10 juni 2020.

På sidan 38 finns en begreppslista där ett antal svåra begrepp som förekommer i texten förklaras närmare.

Flera nya arbetssätt

En heltäckande kartering av grönstrukturens biotoper, värden och funktioner tillåter alla inblandade aktörer att redan tidigt i planeringsprocessen skapa sig en gemensam bild av det aktuella geografiska områdets naturförutsättningar, funktioner, brister och behov. Flera nya arbetssätt beskrivs för att kunna implementera planens planeringsprinciper och ambitioner.

Kartorna och bilderna i denna presentation ger en överblick över värden och funktioner i grönstrukturen. Målgruppen är kommunens tjänstemän men även Sollentunabor, skolor och andra intresserade. För att arbeta på en detaljerad nivå t ex med en detaljplan, ett bygglov, utbyggnad av en fysisk plats eller en skötselåtgärd så behöver man tillgång till

materialet i kartprogram, ekologisk kompetens och oftast även platsbesök. Ytterligare ett sätt att arbeta vidare på skulle kunna vara att ta fram ett åtgärdsprogram.

Planen utgör en fördjupning av de strategier och riktlinjer som framgår av samrådsversionen av ny översiktsplan från 2017. Hur denna plan för urban grönstruktur förhåller sig till kommunens övergripande planering och framtida utveckling kommer att hanteras i den kommande översiktsplanen. Det pågår också (2020) ett klimatanpassningsarbete och framtagandet av en vattenplan, dessa delar har därför inte fördjupats i detta arbete. En funktionell grönstruktur behöver bevaras och utvecklas i samklang med förtätning av bebyggelsen, ny infrastruktur och ett förändrat klimat.

Vad består materialet Urban grönstruktur av?

- En digital plan för urban grönstruktur samt denna pdf.
- Kunskapsunderlag – rapporter och kartmaterial (GIS).
- Planeringsprinciper och arbetssätt som är i linje med riktlinjer och strategier i kommande ÖP.
- Information, rapporter och länkar på kommunens webb.

När detaljeringsnivån i arbetet behöver vara högre passar andra verktyg (till exempel ett kartprogram). Materialet kommer integreras i Sollentunas GIS-system när detta är möjligt, till dess kontaktas miljöplanerarna för detaljerade utdrag.

BAKGRUND

Grönstrukturen är en väsentlig del av den bebyggda miljön och att integrera och utveckla den i en växande region är en stor utmaning. Upprätthållandet av funktionella ekosystem som kan erbjuda olika ekosystemtjänster, en fungerande grön infrastruktur samt tillgodose folkhälso-, kultur- och landskapsperspektivet ställer krav på nya förhållningssätt och utvecklade planeringsunderlag.

I samband med antagandet av översiktsplan i december 2012 beslutades att en fördjupning om Urban grönstruktur skulle tas fram. Grönstrukturens funktion och värden i den bebyggda miljön (och obebyggd miljö som inte är naturreservat) skulle utredas för att på bästa sätt tas tillvara och utvecklas. Beslut om projektdirektiv och framtagande av underlag och utredningar inom relevanta områden pågick 2014-2015. 2017 påbörjades arbetet med att revidera översiktsplanen – ett av fem målområden i samrådsversionen blev Urban grönstruktur.

Syftet är att kartlägga, beskriva och analysera värden, funktioner och spridningssamband i de bebyggelsenära grönytorna och i randzonerna mellan naturreservaten och bebyggelse. De olika kunskapsunderlagen och analyserna som tagits fram ska underlätta för planering och skötsel samt visa på grönytornas utvecklingsmöjligheter.

Då flera av underlagen har inneburit utveckling och användande av både ny teknik och ny metodik så har denna del av projektet varit resurs- och tidskrävande. Då projektet ansågs ligga i framkant och skulle utveckla nya typer av kunskapsunderlag på en mer detaljerad nivå erhöles även bidrag från Stockholms läns landstings miljöanslag för utvecklingsarbete.

Underlagen presenteras under kapitlen:

- Grön infrastruktur
- Ekosystemtjänster
- Sociala värden

Andra underlag som kan ge fördjupade detaljkunskaper finns listade under kapitlet:

- Läs mer

Projektet och kunskapsunderlagen har väckt uppmärksamhet och blivit presenterade på t ex Sveriges lantbruksuniversitet, Stockholms universitet, länsstyrelsens nätverksträffar, IALE Sverige (International Association for Landscape Ecology) med flera.

Sollentuna i siffror

- 59 % av kommunens yta är naturreservat, vatten eller allmänt tillgängliga grönområden och grönytor.
- Kommunen har fyra naturreservat.
- Drygt 30 % av kommunens yta är skyddad såsom naturreservat (2020).
- 11,5 % utgör större naturområden utanför bebyggelsen som inte är naturreservat men som i huvudsak ska bevaras.
- Drygt 9 % av kommunens yta utgörs av sjöar och en havsvik.
- Kommunen har åtta sjöar och Edsviken.
- Den urbana stadsmiljön vilket inkluderar bebyggda områden, parker och närnatur utgör ca 50 % av kommunens yta.
- Varje person i kommunen har 488 m² av vår gemensamma natur till sitt förfogande! (59% av 5792,2 ha = 3417,4 ha fördelat på 70 000 invånare).
- 2014 så har de som bor mest urbant (i centrala Tureberg) 15 m² grönyta/person inom en radie av 500 meter. De som bor minst urbant (i Vaxmora, Rotebro och Edsberg) har alla över 1000 m² grönyta/person.

Denna visionsbild visar hur det kan komma att se ut i stadsdelen Väsjön i framtiden.

I kartberättelsen finns en webbkarta där det går att jämföra hur Sollentuna kommun såg ut kring 1960 och i nutid. Hur såg det tidigare ut på de platser där du bor eller rör dig? Besök kartberättelsen för att göra detta.

FÖRÄNDRING ÖVER TID

Med tanke på att landskapet ständigt förändras är det även intressant att blicka tillbaka och reflektera över hur platser tidigare sett ut. Det skapar också ett värdefullt underlag för framtida planering.

Det finns även intressanta kartor och historiska underlag hos Lantmäteriet och Riksantikvarieämbetets tjänst Fornsök.

2. PRINCIPER OCH ARBETSSÄTT

Kopplingen till översiktsplanen

I samband med antagandet av aktuell översiktsplan i december 2012 beslutades att en fördjupning om Urban grönstruktur skulle tas fram. Grönstrukturens funktion och värden i den bebyggda miljön (och obebyggd miljö som inte är naturreservat) skulle utredas för att på bästa sätt tas tillvara och utvecklas. Framtagande av underlag och utredningar inom relevanta områden pågick 2014–2015. 2017 påbörjades arbetet med att revidera översiktsplanen – ett av fem målområden i samrådsversionen blev Urban grönstruktur.

Hur planen förhåller sig till kommunens övergripande planering och framtida utveckling kommer att hanteras i den kommande översiktsplanen. En funktionell grönstruktur behöver bevaras och utvecklas i samklang med förtätning av bebyggelsen, ny infrastruktur och ett förändrat klimat.

I denna plan för urban grönstruktur formuleras och illustreras principer för hur kommunen kommer att arbeta med den urbana grönstrukturen och vilka arbetsmetoder som blir aktuella. Principerna är en fördjupning av strategier och riktlinjerna som finns i översiktsplanen och ligger i linje med dessa.

Efter en beskrivning av målområdena såsom Urban grönstruktur i samrådsversionen av ny översiktsplan presenteras strategier och riktlinjer för hur målen ska uppnås. Då arbetet med framtagandet av ny översiktsplan fortskrider så kommer strategierna och riktlinjerna för urban grönstruktur hanteras i den processen. De förslag från samrådsversionen som beskrivs nedan kan komma att omformuleras under processen.

KOPPLING TILL ÖVERSIKTSPLAN

Urban grönstruktur berörs framför allt av följande strategier och riktlinjer i samrådsversionen av ny översiktsplan:

Strategi 3.

Utveckla lokala parker, naturentréer och ekosystemtjänster.

Riktlinjer

1. Lokala parker utvecklas för nära rekreation, lek och ekosystemtjänster i den täta bebyggelsen så att god tillgång uppnås. Parkutveckling och närnatur ska prioriteras nära skolor och förskolor.

2. Naturmark och gröna ekologiska samband bör stärkas så att den biologiska mångfalden kan utvecklas. Grönstrukturen bör vara ett sammanhängande nät av parker, gröna stråk och gröna gator som skapar närhet för människor och hållbara ekosystem.

7. Kommunens rika utbud av välbevarade kulturlandskap och naturreservat ska göras mer tillgängligt. Entréplatser till naturområden utvecklas och stärks.

Strategi 5.

Förvalta villastaden, vatten och naturområden.

Riktlinjer

9. Särskilt värdefulla naturområden och naturreservaten ska bevaras och förvaltas.

10. Grönstråk som kopplar ihop Järvafältet, Edsvikens strand och Rösjökilen bör säkerställas.

Därutöver nämns i andra riktlinjer hur grönstrukturen kan användas för olika typer av ekosystemtjänster såsom dagvattenhantering, luftrening och rekreation.

Planen för urban grönstruktur har koppling till flera andra planer och policyer. Implementeringen av denna plan kommer att bidra till genomförandet och efterföljandet av till exempel:

- Miljöpolicy
- Klimatpolicy
- Agenda 2030 (kommande)
- Dagvattenpolicy
- Vattenplan (kommande)
- Naturvårdsplan
- Kulturmiljöplan

PLANERINGSPRINCIPER

Här beskrivs, formuleras och illustreras principer för hur kommunen kommer att jobba med den urbana grönstrukturen. Principerna är en fördjupning av strategier och riktlinjer som finns med i framtagandet av den nya översiktsplanen och ligger i linje med dessa.

Varje nytt projekt har sina egna unika förutsättningar

och många olika intressen behöver vägas in. De kunskapsunderlag som nu tagits fram ger en god bild av vilka kvaliteter, värden och funktioner som den urbana grönstrukturen har idag och var det finns brister. Det skapar goda förutsättning för att bibehålla och stärka en funktionell grönstruktur när kommunen utvecklas.

Planeringsprincip 1:

Ett funktionellt nätverk av vegetation

Kommunen ska planera för att upprätthålla den gröna infrastrukturen på regional nivå - mellankommunal nivå, inom kommunen och inom kommundelarna. För att behålla värden i de större grönområdena liksom i de mindre är den urbana grönstrukturen mycket viktig. En sammanhängande grönstruktur behövs för att kunna upprätthålla funktionella ekosystem som är resilienta, kan stå emot och återhämtas, vid förändring som till exempel klimatförändringar.

I vissa kommundelar kan den urbana grönstrukturen bestå av sammanhängande gröna korridorer, i andra kommundelar kan grönstrukturen bestå av åtskilda grönytor som är sammanlänkade i ett nätverk på ett sätt som gör att arter kan röra sig mellan dem. I de mest urbana delarna kan grönstrukturen stärkas upp med vegetationsklädda väggar och tak samt med alléträd och skogsdungar för att kunna fungera som

spridningskorridorer och livsmiljöer för arter. Utformningen av grönstrukturen kan i många fall kombineras så att den gynnar både den biologiska mångfalden och berikar den urbana miljön för Sollentunaborna.

Sollentuna ligger placerat mellan två av regionens gröna kilar, Rösjökilen i öster och Järvakilen i väster. För att bevara den genetiska variationen hos växter och djur, och därmed dess resiliens, är det viktigt att spridningsstråk mellan kilarna upprätthålls. Exploatering i ett grönt samband ska generera kompensationsåtgärder för att bibehålla och förstärka de värden som finns i sambandet. Exploatering i områden där gröna samband saknas ska bidra till att skapa sådana.

Kartorna under rubriken grön infrastruktur visar var dessa samband är funktionella idag och var de behöver förstärkas.

Planeringsprincip 2:

Parker och naturområden bidrar med flera nyttor

Funktionella ekosystem kan erbjuda många nyttor i närmiljön. Ekosystemtjänster innefattar t. ex. produktion av mat eller andra råvaror samt reglering av buller, luftföroreningar, vattenflöden och lokalklimatet. Genom att veta vilka funktioner våra grönytor har är det lättare att se vad som är viktigt att bevara, ersätta eller nyskapa i samband med stadsutveckling.

När staden förtätas så kan grönytorna få större tryck dels av besökare men även för att bidra med olika ekosystemtjänster. Det är inte alltid möjligt att erhålla alla önskade ekosystemtjänster från en och samma grönyta. Prioriteringar behöver göras utifrån platsens historia, grönytans karaktär, behoven i närområdet samt möjlighet till multifunktionellt nyttjande. En yta för spontanidrott och picknick kan vid ett skyfall användas för att förhindra översvämning av andra områden där framkomligheten är viktig. En våtmark eller damm kanske anläggs för att reglera vattenflöden och rena dagvattnet, samtidigt kan den användas i pedagogiska syften, för rekreation och för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald.

Kartorna under rubriken ekosystemtjänster visar vilka ekosystemtjänster som är befintliga och var det finns bristområden.

Planeringsprincip 3:

Grönstruktur för rekreation, hälsa och som mötesplatser

Grönytor, små och stora, har även sociala, kulturella och hälsomässiga värden för Sollentunaborna. I samband med stadsutveckling är det viktigt att bevara den närhet och tillgång till grönytor som de flesta har idag samt att förbättra i områden där det finns brister. En fortsatt utveckling av stråk längs stränder, mellan grönområden samt mellan centrala områden och grönområden skulle öka tillgängligheten för många och även utveckla kvaliteten i stråken. Genom kanalisering kan vissa stråk bli mer tillgängliga samtidigt som andra områden får bli mer opåverkade och fungera som spridningsstråk för djur. Blågröna stråk utmed stränder och vattendrag är ett bra sätt att planera och genomföra åtgärder som både gynnar tillgänglighet och biologisk mångfald.

Principen handlar om det gröna ur ett socialt perspektiv och i synnerhet ur barns och äldres perspektiv. Närhet, storlek och innehåll betyder mycket för människors användande av offentliga platser. Möjligheten att kunna ta sig till stadens parker och naturområden har också betydelse för hur de används och av vilka.

Enligt Boverkets riktlinjer (Boverket 2007) bör boende inte ha mer än 300 meters gångväg till bostadsnära natur och inte mer än en kilometer till ett större friluftsområde för att uppleva naturen som tillgänglig.

Detta ska eftersträvas i utvecklingen av Sollentuna så att invånarna har god tillgång till natur oavsett var i kommunen de bor.

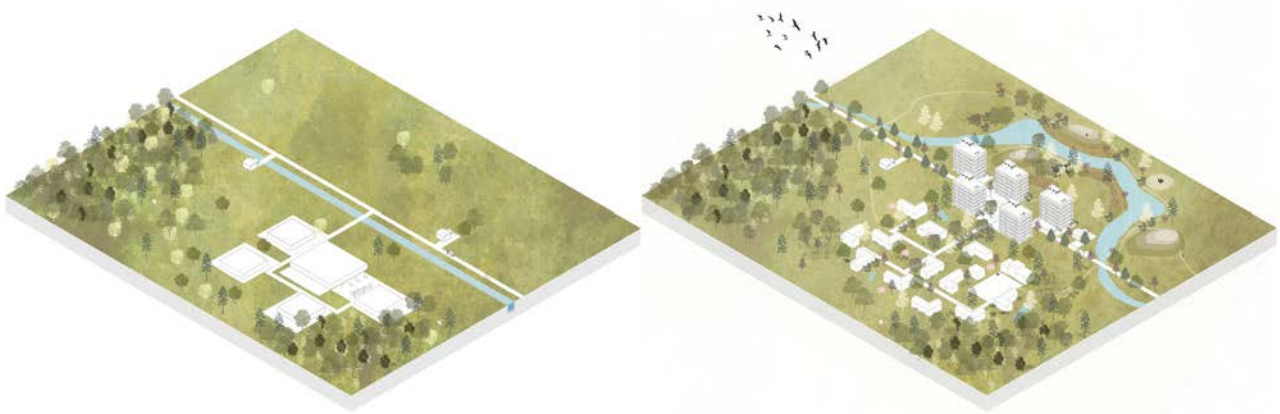
Kartorna under rubriken sociala värden visar mer om olika grönytors värden och funktioner för Sollentunaborna samt tillgång och avstånd till grönytor.

Planeringsprincip 4:
Kompensation för förlust av värden och funktioner

Vid exploatering som påverkar grönytor och vegetation ska skadelindringshierarkin tillämpas. Går skada inte att undvika eller minimera med hjälp av skyddsåtgärder så ska kompensationsåtgärder genomföras i första hand i närområdet och annars på annan plats i kommunen. Detta för att stärka eller återskapa samband, grönstruktur, vegetation och ekosystemtjänster.

Inom kommunen finns platser som kan förstärkas med vegetation och användas för kompensation såsom t ex koldioxidinlagring. Lämpligen görs detta på ett sätt så att andra ekosystemtjänster uppkommer, som luftrening och bullerdämpning vid vägar eller skuggning och klimatreglering vid platser som kan riskera att bli "värmeöar".

ARBETSSÄTT

Det finns flera sätt att arbeta med urban grönsstrukturplanering. Här presenteras några arbetsmetoder som är aktuella.

Grönytefaktor

Inom ramen för hållbarhetsprogrammet för Väsjöprojektet används grönytefaktor som ett verktyg för att utveckla grönsstrukturen och ekosystemtjänsterna i den nya stadsdelen. Detta är ett arbetssätt som används mer och mer i Sverige och andra länder och bidrar till gröna kvartersmiljöer med många värden och funktioner.

I grönytefaktorn (GYF) premieras grönska som fyller flera viktiga funktioner, och som ger upphov till många olika ekosystemtjänster. Det kan exempelvis vara grönska som skapar trivsamma rumsligheter för vistelse, fördröjer och renar dagvatten, tillför välbehövad beskuggning, bidrar till pollinering, samt som är estetiskt inbjudande. GYF mäts som en poängkvot mellan mängden "ekoeffektiv yta" och kvarterets totalyta. Den ekoeffektiva ytan utgörs av alla gröna och blå ytor samt objekt inom ett kvarter som utformats enligt vissa uppställda krav. Med blå ytor och objekt avses anläggningar kopplade till öppen dagvattenhantering såsom vattensamlingsdammar, fuktstråk, regnbäddar.

Det går även att arbeta med grönytefaktor på allmän platsmark. Grönytefaktorn för Väsjön kan utvecklas för att användas i hela kommunen.

Läs mer i dokumentet Grönytefaktor Kvartersmark 1.0

Skadelindringshierarkin

Skadelindringshierarkin innebär att skador vid exploatering i första hand ska undvikas genom god planering, i andra hand ska hänsyn tas vid utformning av verksamheten för

att minimera skadan av exploatering och i tredje hand ska efterbehandling och andra avhjälpande åtgärder på plats genomföras för att så långt det är möjligt mildra de negativa effekter som uppstår. Det är först om skada kan förväntas återstå trots att samtliga dessa åtgärder vidtagits som kompensation kan bli aktuellt.

Läs mer på Boverkets hemsida Kunskapsbanken.

Skadelindringshierarkin.

Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Länsstyrelsen i Stockholm publicerade 2019 en handlingsplan för Grön infrastruktur i regionen. Den innehåller förutom åtgärder en mängd intressanta kunskapsunderlag. Kommunen ska i det fortsatta arbetet med urban grönsstruktur se över hur detta material kan användas och integreras på bästa sätt.

En av åtgärderna i den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur är att starta ett regionalt nätverk för grönplanering. Kommunen kommer att delta aktivt i detta nätverk och andra mellankommunala nätverk kopplade till grönsstrukturfrågor till exempel kilsamverkan.

Praktisk användning av de ekologiska nätverken i planering och förvaltning

Här ges exempel på hur kunskapsunderlaget ekologiska landskapssamband i den urbana grönstrukturen kan användas i en stadsutvecklingsituation. I ett tidigt skede går kommunens projektgrupp in i kartprogrammet och jämför skiss på utredningsområde och "träffar" på de ekologiska nätverken. Nätverken är tillgängliga i ett GIS-verktyg som olika skikt. Även biotopdatabasen ska studeras samt givetvis andra relevanta naturvårdsunderlag. I stadsutvecklingsprojektet kan påverkan (både negativ påverkan och positiva åtgärder för grönstrukturen) med fördel studeras genom scenarieanalys. I en scenarieanalys uppdateras livsmiljöområdena och efter den nya bebyggelsestrukturen och eventuellt nya grönområden. Analysen för ekologiskt nätverk körs igen och resultatet visualiserar det framtida ekologiska nätverket. Scenarieanalysen kan användas för att anpassa ny bebyggelse så att påverkan på ekologiska landskapssamband blir mindre. Analysen är också ett underlag för konsekvensbedömning.

Läs mer i underlagsrapporten Sollentunas ekologiska landskapssamband

Skötsel av park och naturmark

Genom skötsel som gynnar biologisk mångfald kan värden och funktioner i naturmark och parker bibehållas och förstärkas. Skötseln ska gynna de värden och funktioner som är viktiga för platsen utifrån platsens förutsättningar. Till exempel har ett projekt pågått där man ändrat skötseln av vissa grönytor för att gynna vildbin och andra insekter och därmed ekosystemtjänsten pollinering. I kommunens utvecklingsplan för skötseln av Sollentunas park och naturområden finns inriktningen på skötseln och utvecklingen beskriven.

Läs mer i Utvecklingsplan för skötseln av Sollentunas park och naturområden

Temagrupp för grönfrågor på kommunen

En arbetsgrupp bildas bestående av intressenter från olika enheter, avdelningar, förvaltningar och bolag i kommunen som kan hantera strategiska grönfrågor likväl som diskutera aktuella projekt. Gruppen ska skapa samsyn kring hur vi bäst gynnar den biologiska mångfalden, ekosystemtjänster och rekreativa grönytor samt ge förståelse för de prioriteringar och kompromisser som behöver göras i aktuella projekt. Gruppen ska arbeta vidare med att utveckla de verktyg och arbetssätt som presenteras i planen för urban grönstruktur.

Information till Sollentunabor och andra fastighetsägare

För att upprätthålla en funktionell grönstruktur och en rik biologisk mångfald så behöver så många som möjligt vara involverade. En stor del av de artnätverk och ekosystemtjänster som studerats har sina kärnområden på privat mark, till exempel är vildbinätverket mycket beroende av de lummiga villaträdgårdarna som kännetecknar stora delar av Sollentuna. Småfågel nätverket är beroende av ett sammanhängande nät av träd för sin spridning, många äldre och stora träd finns i trädgårdarna och är mycket värdefulla för den biologiska mångfalden. Det finns mycket man kan göra i sin trädgård eller på sin gård för att bidra.

Gröna kilar och grönstruktur i regionen enligt RUFSS 2050.

3. GRÖN INFRASTRUKTUR

När hela Stockholmsregionen utvecklas, förtätas och det blir fler boende och verksamma i kommunen så är det viktigt att de kvalitéer som grönstrukturen och grönområdena bjuder i den bebyggda miljön bevaras och utvecklas.

Samhället behöver en infrastruktur i form av t ex vägar, cykelbanor, el- och vattenledningar för att hålla ihop. På samma sätt har vi en grön infrastruktur (GI) för naturen och för oss människor som visar hur grönområden och vattenmiljöer hänger ihop och fördelar sig över landskapet.

Sollentuna är en del av den regionala grönstrukturen och två av Stockholm-regionens tio gröna kilar, Järvakilen och Rösjökil, sträcker sig genom kommunen.

En grön kil består av stora, sammanhängande grönområden i anslutning till bebyggelsen som har flera sammanfallande värden.

De gröna värdekärnorna ingår i de gröna kilarna och innehåller de allra högsta rekreations- natur- och kulturmiljövärdena.

Vissa delar av de gröna kilarna är skyddade som naturreservat.

De gröna, svaga sambanden är smala partier i de sammanhängande kilarna. Om sambanden byggs bort bryts kilen upp i separata delar och centrala funktioner i kilarna riskerar att försvinna.

Begreppen kommer från den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFSS 2050.

Edsberg.

I detta avsnitt om grön infrastruktur presenteras en mer detaljerad grön infrastruktur på kommunal nivå och även på kommundelsnivå, med den regionala grönstrukturen som en utgångspunkt för den lokala.

Sollentuna har mycket natur, grönområden, sjöar och vattendrag som tillsammans utgör ca halva kommunens yta. Den andra halvan består av bebyggd miljö med urban grönska i form av parker och mindre områden av närnatur.

En förutsättning för att ha en rik miljö som kan erbjuda

Sollentunaborna upplevelser, rekreation, vattenrening, bulldämpning, klimatreglering med mera, är att vi har natur, grönområden och en grönstruktur som kan hysa de arter och de ekosystem som behövs för dessa ekosystemtjänster.

Biotopdatabas

En biotopdatabas visar vegetationens utbredning och fördelning mellan olika naturtyper, biotoper, t ex ett kärr, en torrbacke eller en hållmarkstallskog.

Informationen lagras som en digital databas i ett geografiskt informationssystem (GIS) som möjliggör många typer av analyser, anpassade för olika användningsområden.

Bra kartor över naturen behövs för att samhällsbyggnad ska kunna ta hänsyn till den biologiska mångfalden, liksom till människors hälsa och välbefinnande samtidigt som tätorter ska kunna växa. En heltäckande kartering av naturen tillåter alla inblandade aktörer att redan tidigt i planeringsprocessen skapa sig en gemensam bild av det aktuella geografiska områdets naturförutsättningar. En biotopdatabas kan även användas som underlag inom gestaltning

och tillgängliggörande av natur- och kulturmiljöer samt i infrastrukturplanering.

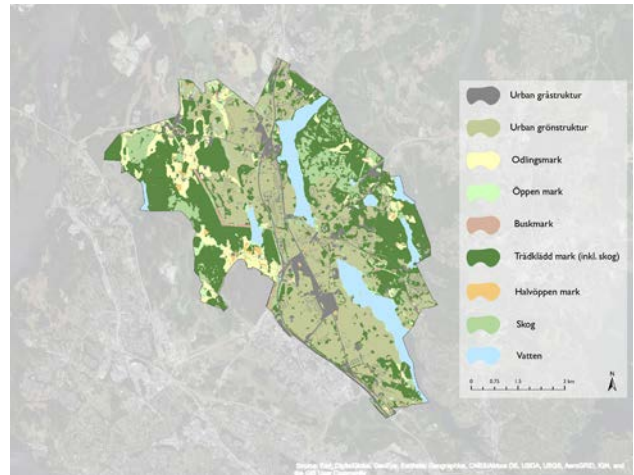
Smart och kostnadseffektivt

Projektet BIOTOP Stockholm som drivs av Länsstyrelsen i Stockholms län avser att på ett smart och kostnadseffektivt sätt kombinera manuell flygbildstolkning med automatisk klassningsmetoder av satellitsbilsdata och laserdata. Metodutvecklingen har varit ett samarbete mellan Stockholms universitet, Metria och Sveriges lantbruksuniversitet. En av de viktigaste effekterna av en gemensam biotopdatabas för hela länet är att samtliga kommuner på ett effektivt sätt kan planera sin egen markanvändning i en regional kontext.

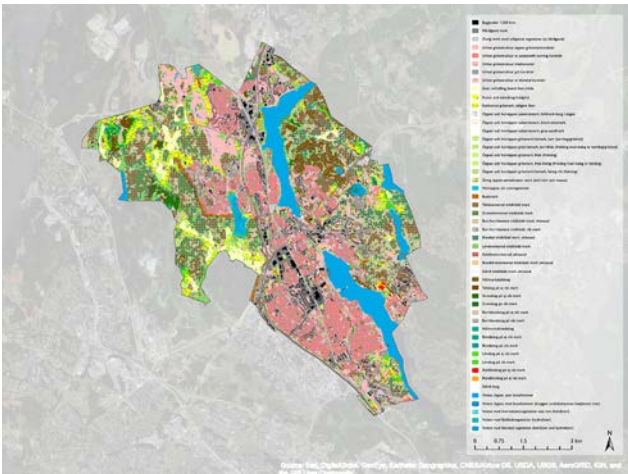
Den första prototyp som var klar våren 2015 över Sollentuna kommun har använts för att ta fram kunskapsunderlagen "Ekosystemtjänster i Sollentuna" och "Ekologiska landskapssamband – kartläggning av de stödjande ekosystemtjänsterna habitat för arter och genetisk variation". Därefter har kommunens biotopdatabas kompletterats med ytterligare tolkningar.

Sollentunas biotopdatabas består av tusentals ytor och stora datamängder. Därför redovisas biotoperna endast som bilder på följande sidor. Materialet kommer integreras i Sollentunas GIS-system när detta är möjligt, till dess kontaktas miljöplanerarna för utdrag ur databasen.

Här visas biotopdatabasens huvudklasser såsom skog, öppen mark, vatten och urbana miljöer. Huvudklasser används för analyser och planering på landskaps- och översiktsnivå.

Här visas biotopklasser, denna detaljnivå kan till exempel användas vid framtagande av detaljplaner, bygglovsgivning, kompensationsåtgärder och skötselåtgärder.

EKOLOGISKA SAMBAND

Biotopdatabasen har använts för att analysera ekologiska landskapssamband - det vill säga hur livsmiljöer för en art eller artgrupp hänger ihop och hur spridningsvägarna ser ut. Analyserna ger svar på frågor som:

- Vilka är styrkorna och svagheter i dagens urbana grönsstruktur vad gäller den biologiska mångfalden?
- Vilka möjlighet har arter att sprida sig från omkringlig-

gande större grönområden in i de urbana mindre grönområdena samt även mellan större grönområden genom de urbana delarna?

- Vilka ytor är särskilt viktiga i urbana miljöer?
- Var inom kommunen finns det områden som behöver förstärkas och vilka områden är extra viktiga för växt- och djurlivet

Tre ekologiska landskapssamband har analyserats i Sollentuna:

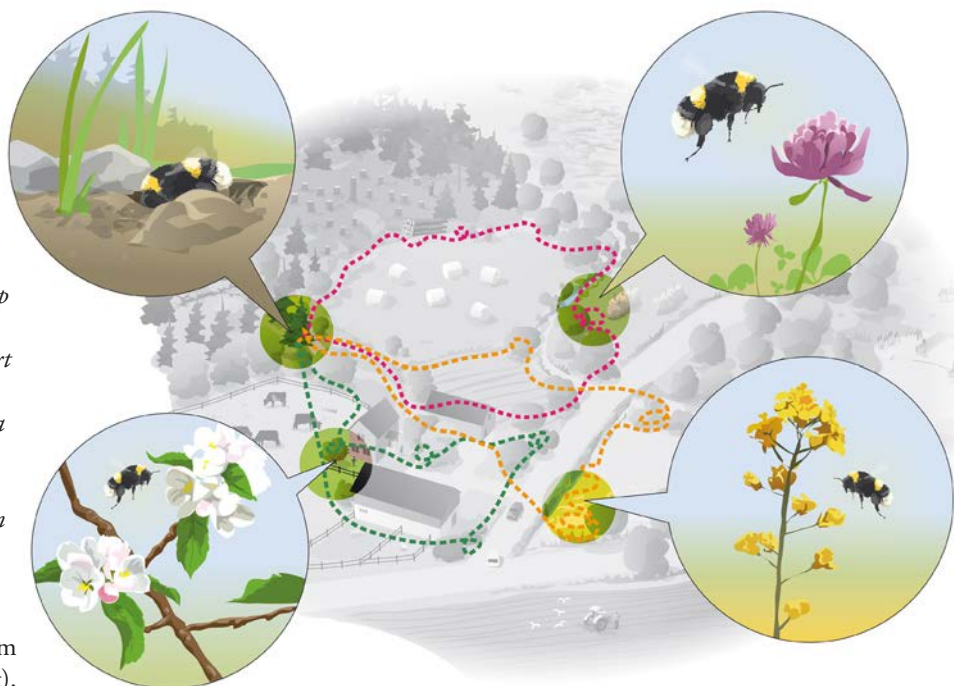
- Småfåglar som representerar skogsområden och trädgårdar.
- Trollsländor som representerar sjöstränder, småvatten och våtmarker.
- Vildbin som representerar gräsmarker, trädgårdar och blomrikedom, det visar också på potentialen för ekosystemtjänsten pollinering.

De tre valda ekologiska landskapssambanden beskriver en stor del av kommunens biologiska mångfald. De valdes utifrån vilka biotoper och fokusarter som var viktigast för att öka kunskapen om den urbana grönsstrukturens ekologiska funktion, dess starka och svaga delar och dess förstärkningsbehov. Sambanden som valts ut täcker in olika typer av ekosystem och artsamhällen som inte i hög grad överlappar varandra. De ekologiska nätverken ger tillsammans en kartläggning av de stödjande ekosystemtjänsterna habitat för arter och bibehållen genetisk variation.

I rapporten *Ekologiska landskapssamband* finns fördjupad information.

En fokusart är knuten till viss typ av livsmiljö. I många fall är det inte en viss art som utgör fokusart utan en grupp av arter med liknande ekologi. Fokusarter är ofta arealkrävande arter eller arter som behöver flera olika biotoper. Förekomsten av en fokusart är en indikator på att en mångfald av andra arter också finns i livsmiljön.

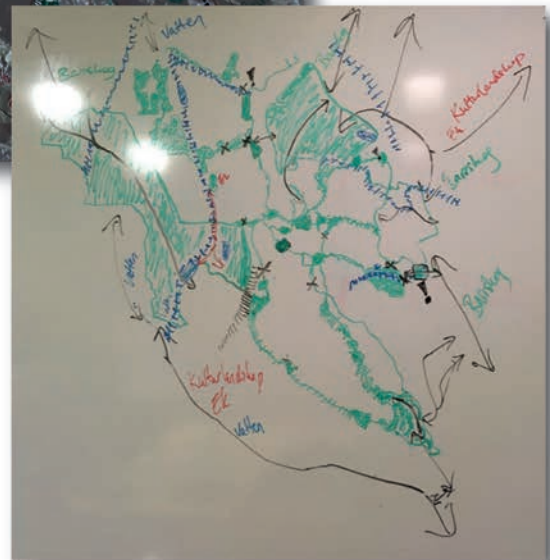
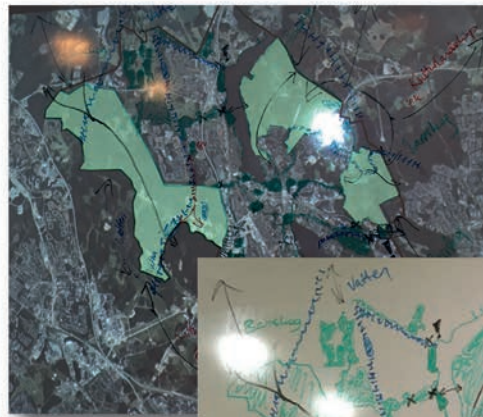
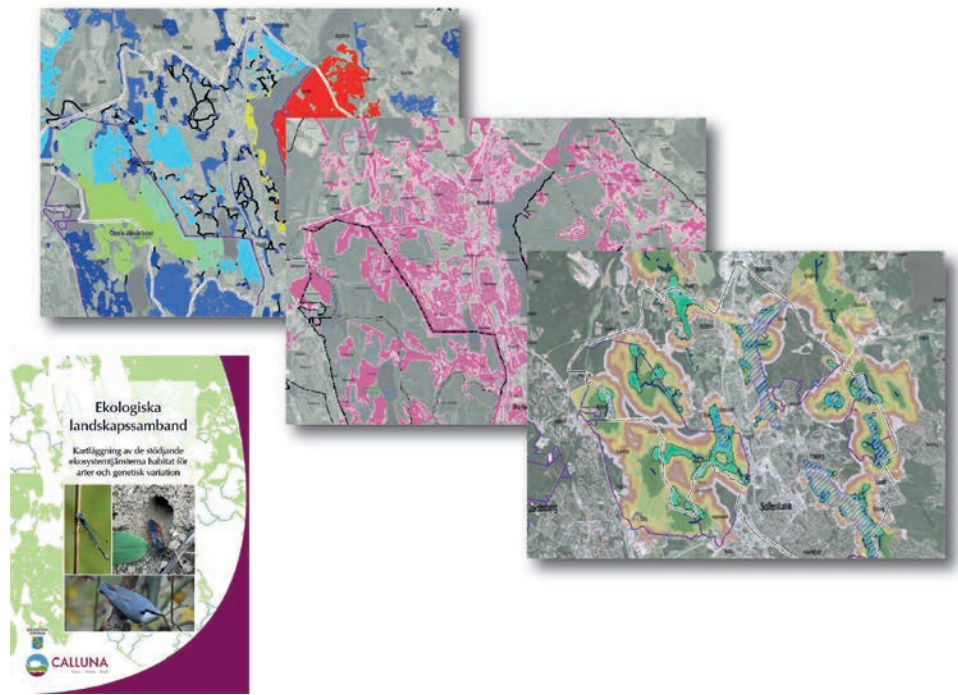
Illustration: Kjell Ström
(Naturvårdsverket).

Geografisk syntesanalys

En viktig del i arbetet med Sollentunas grönstruktur är att tydliggöra och synliggöra de ekologiskt mest värdefulla områdena och spridningsvägar mellan dessa. Därför har en så kallad geografisk syntesanalys tagits fram. En geografisk syntesanalys avser en analys av olika kartunderlag som kombineras för att skapa en helhet, alltså en syntes.

Utifrån landskapsekologisk teori har den gröna infrastrukturens ekologiska funktion utvärderats med hänsyn till de tre olika artgrupperna. Som tidigare nämnts är dessa arter representativa för olika typer av biotoper och tillsammans ger de en bra översikt av Sollentunas gröna infrastruktur.

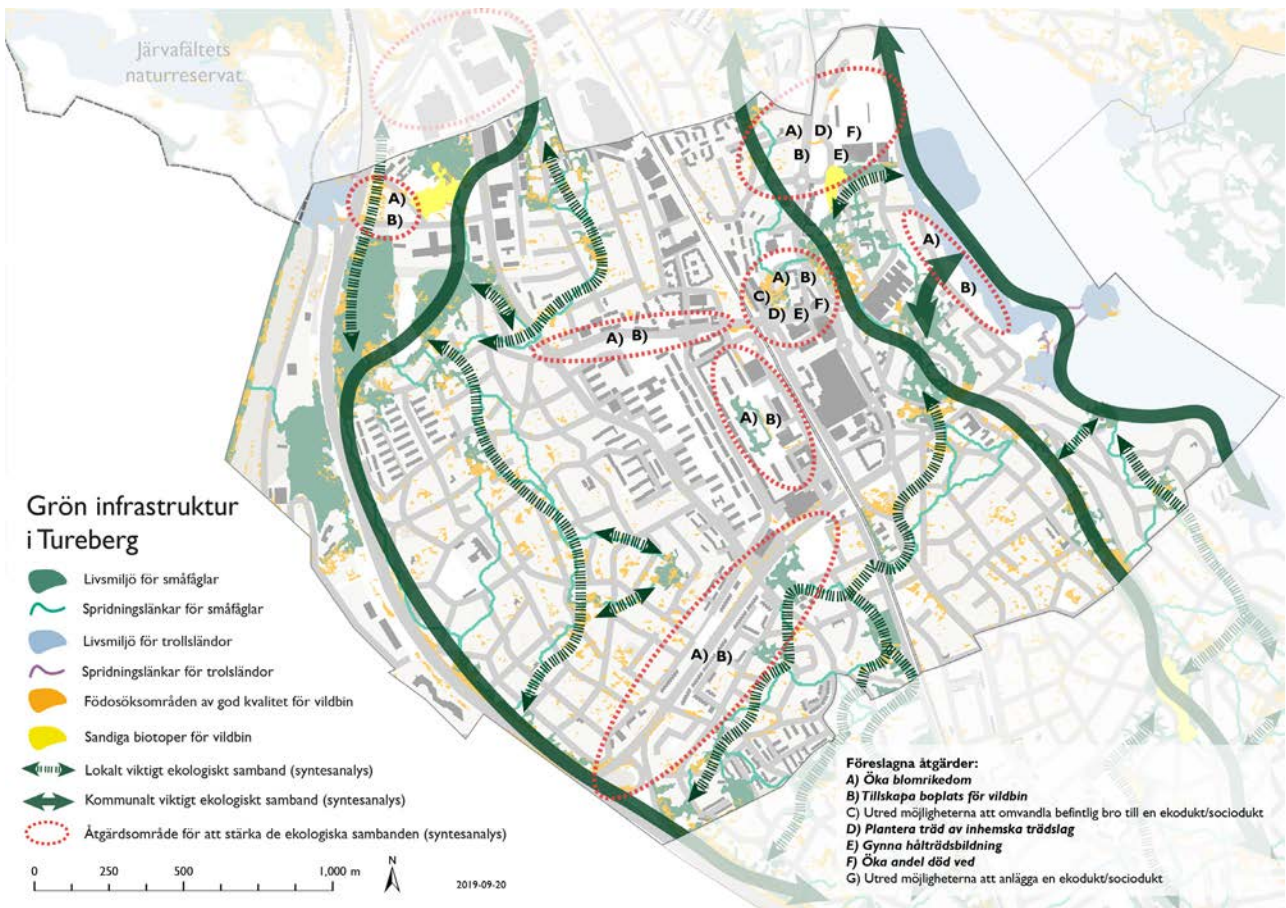
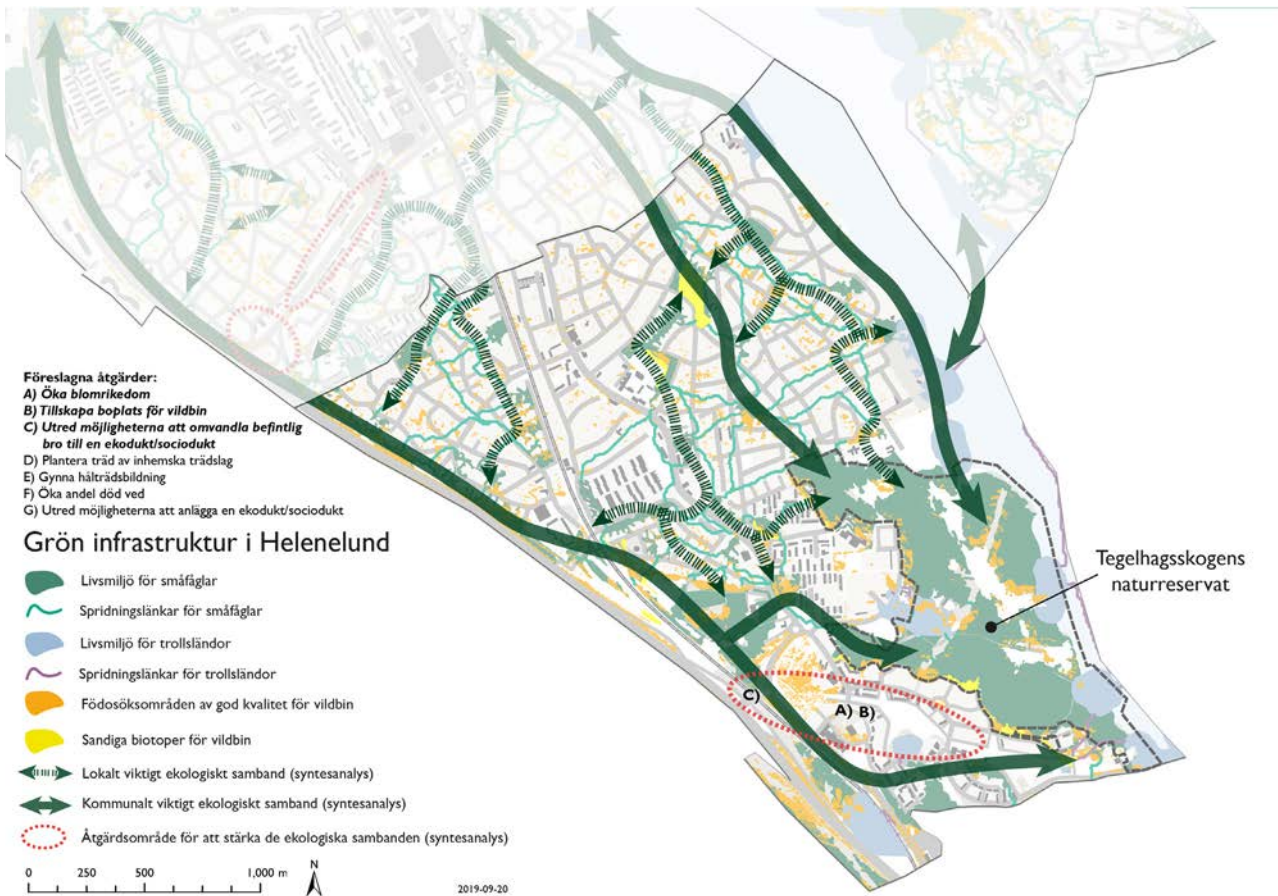
Genom att granska och analysera den geografiska fördelningen av artgruppernas livsmiljöer och spridningsmöjligheter identifierades de ekologiskt viktigaste områdena att bevara och stärka i den geografiska syntesanalysen.

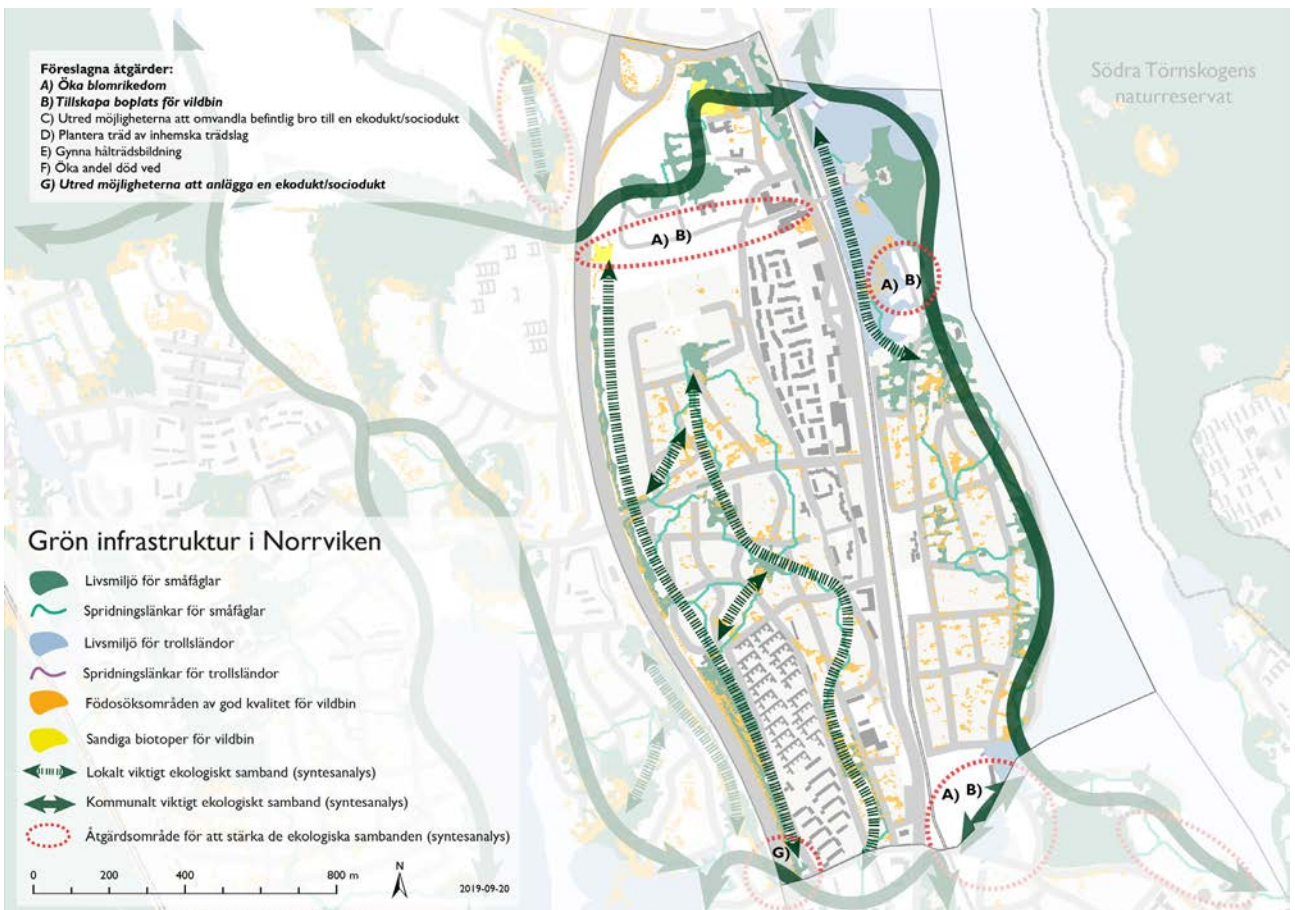
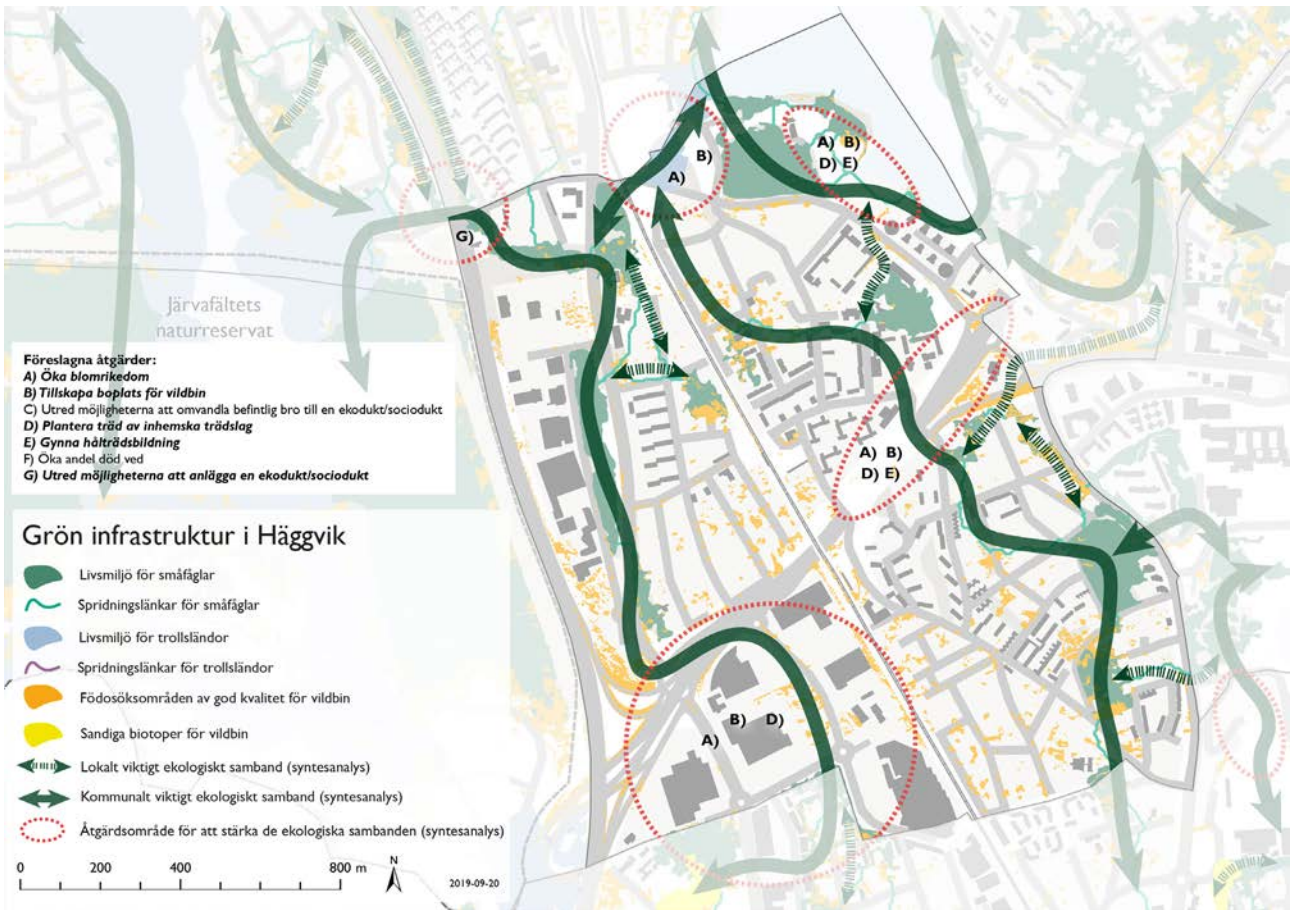
Syntesanalysen har genomförts baserat på befintliga landskapsekologiska analyser och workshops.

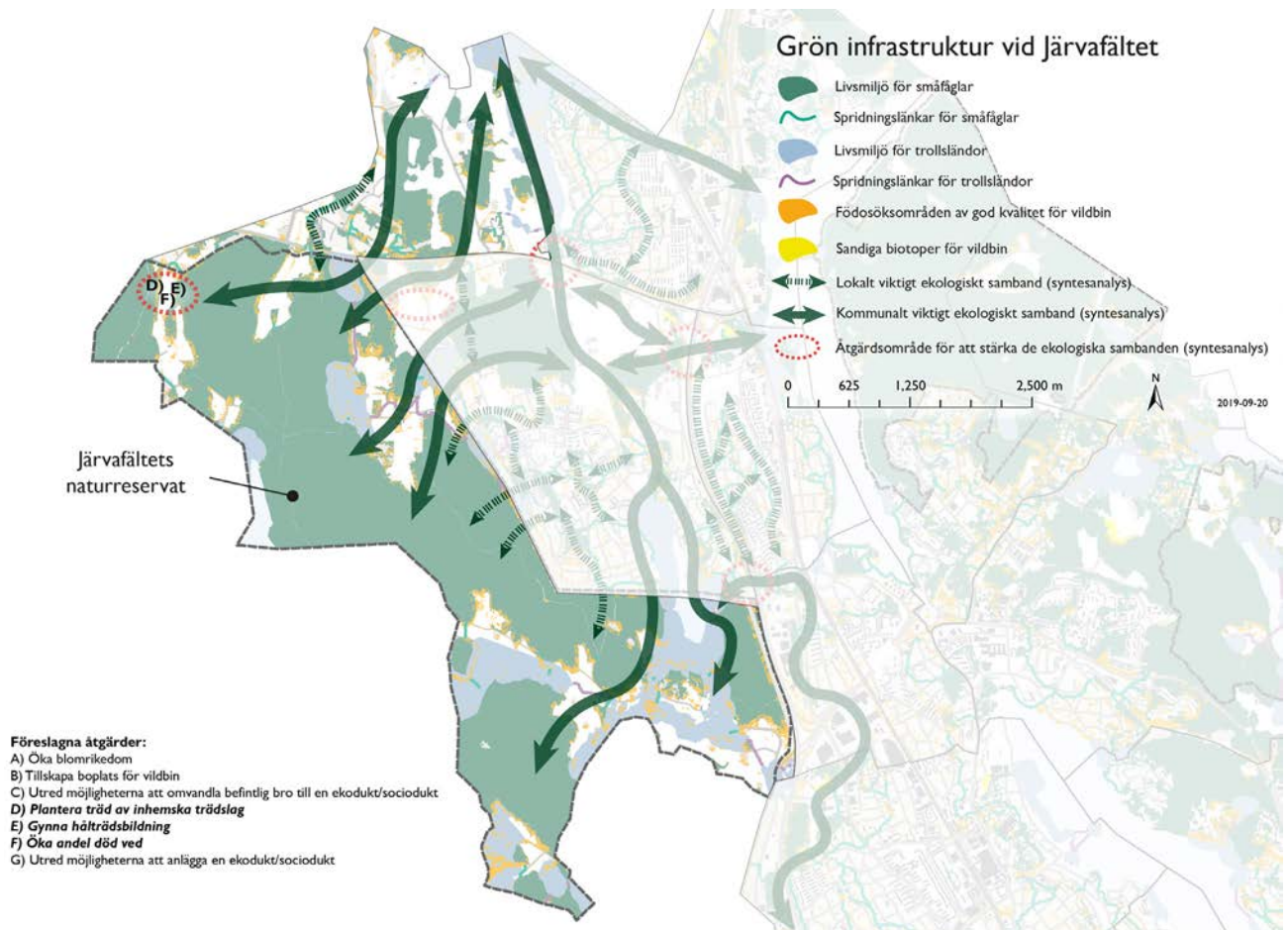
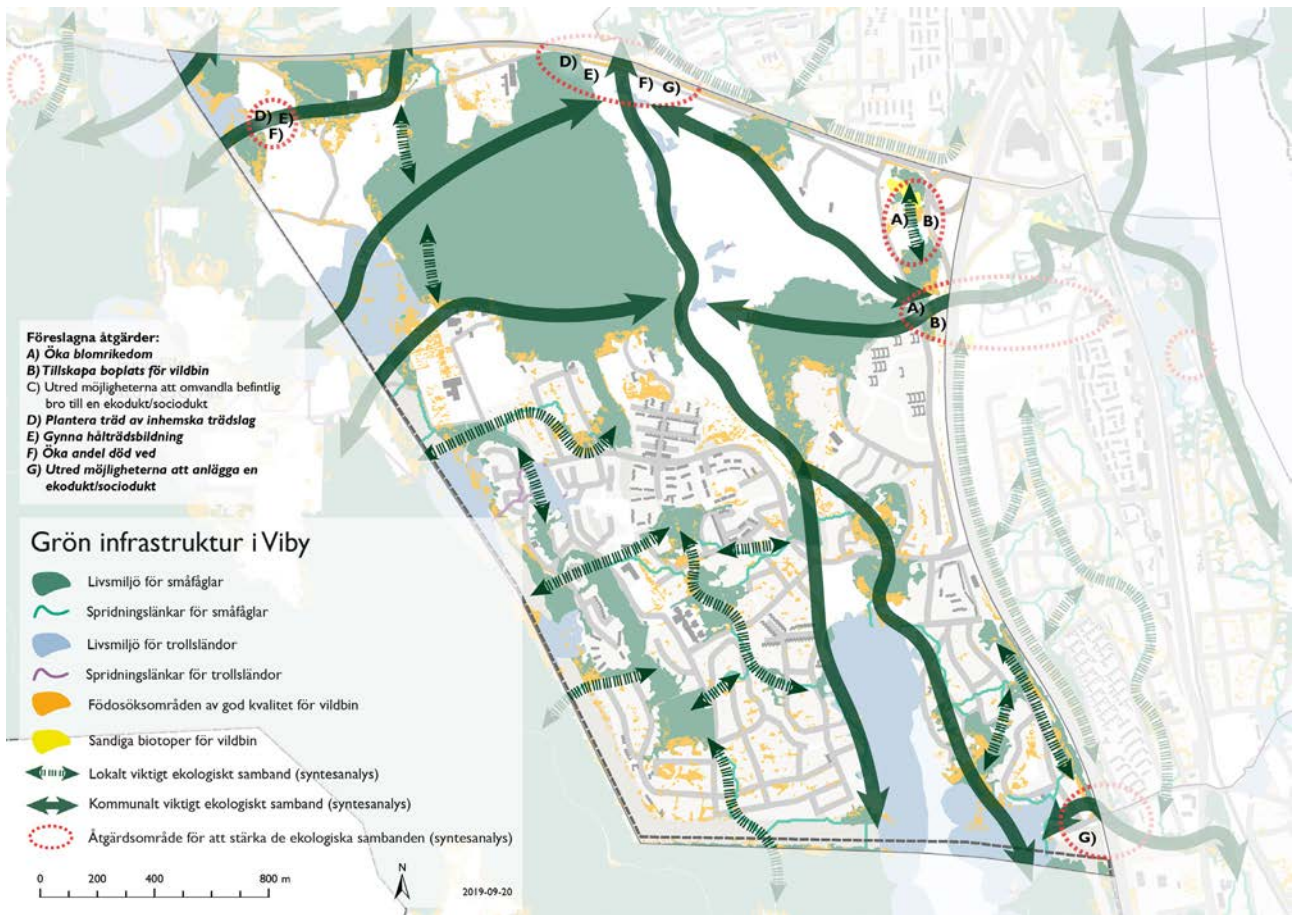
De viktigaste landskapsekologiska parametrarna som beaktas är biotopkvalitet, områdesstorlek, närhet och eventuella barriäreffekter. Resultatet har sammanställts i en övergripande kommunkar-

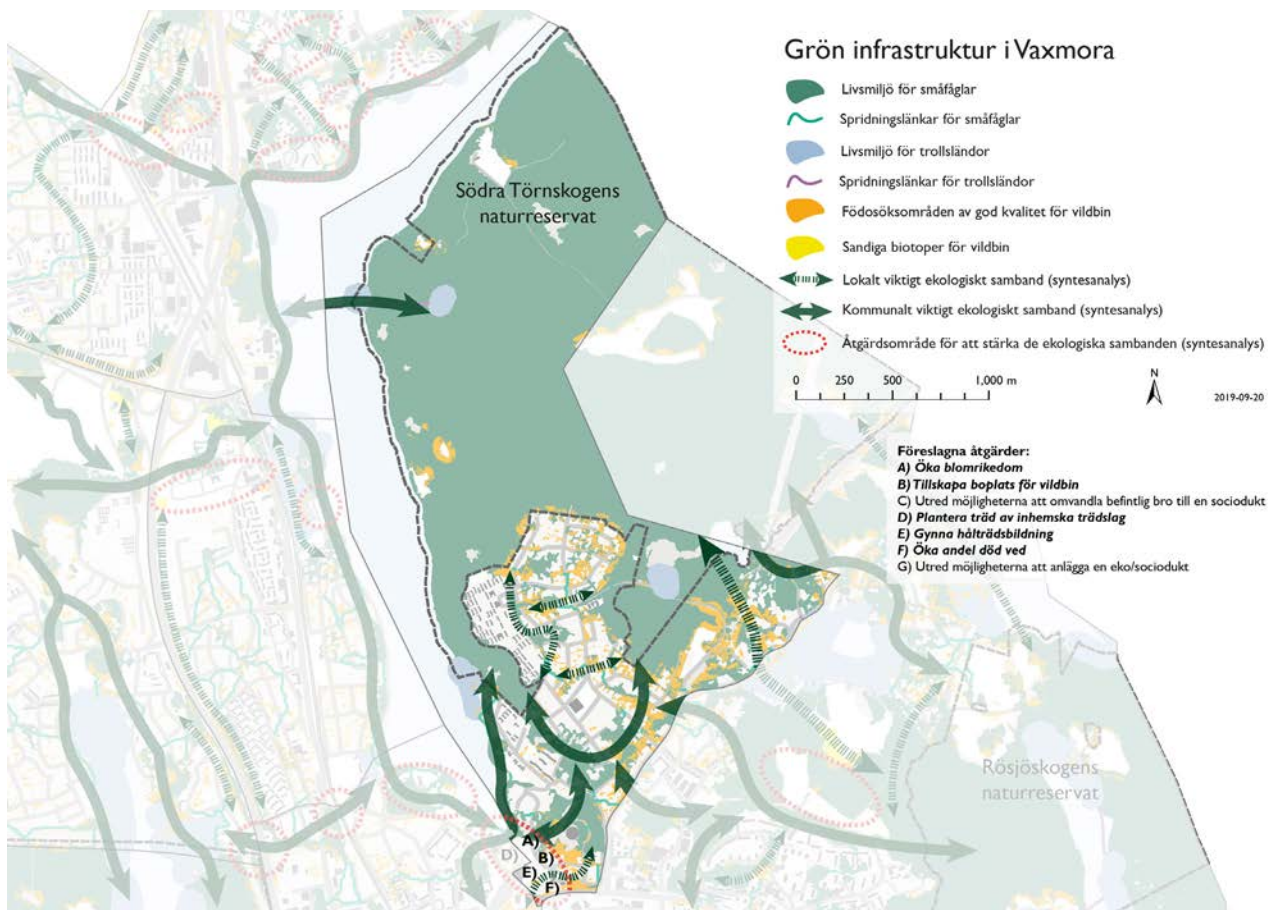
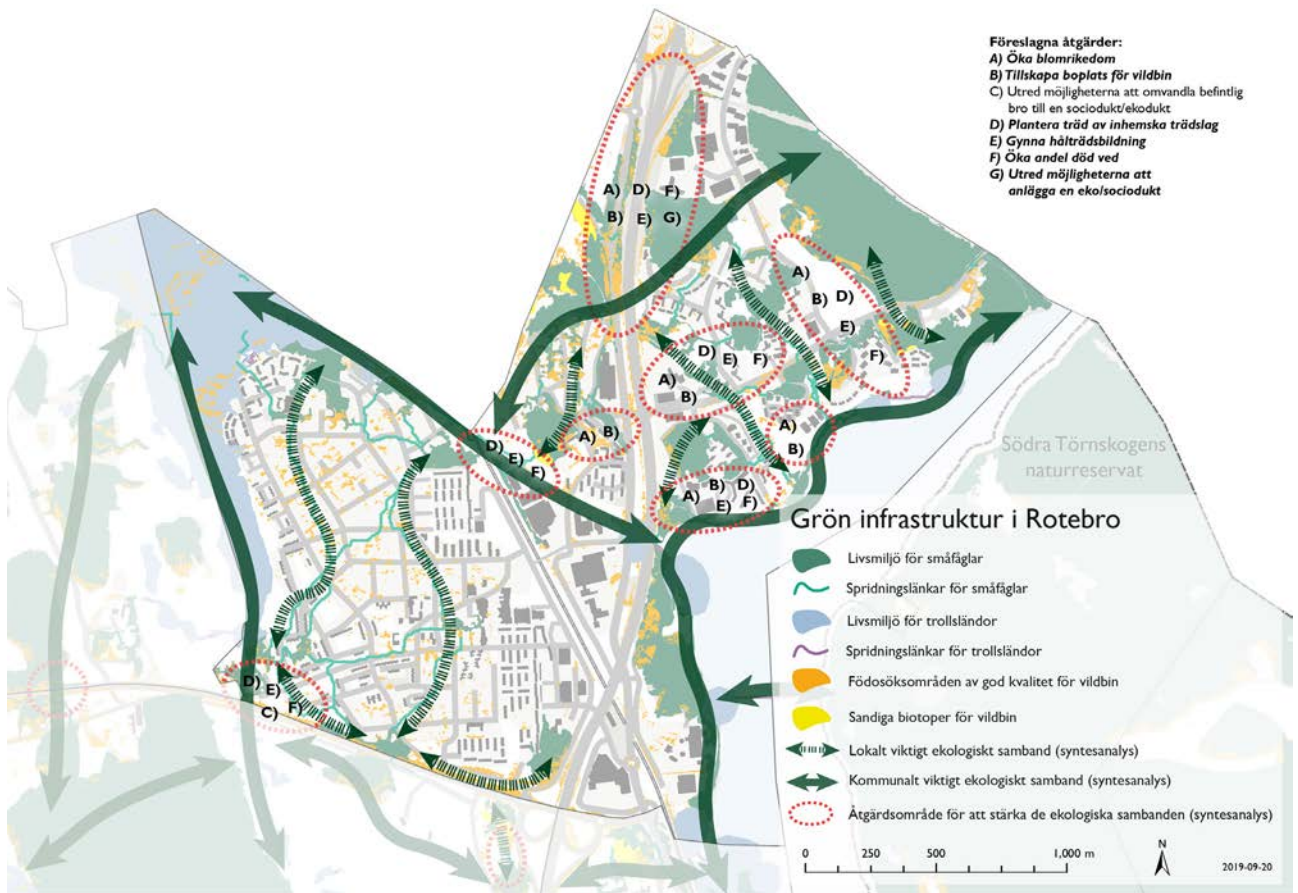
ta och tio kommunalskator. De områden och spridningsstråk som identifierats bör särskilt beaktas i den kommunala planeringen. De är viktiga att bevara och stärka för att Sollentuna ska kunna ha en fungerande grön infrastruktur. Vid eventuell exploatering är det viktigt att se över skyddsåtgärder för att mildra påverkan på de aktuella ekologiska landskapssambanden.

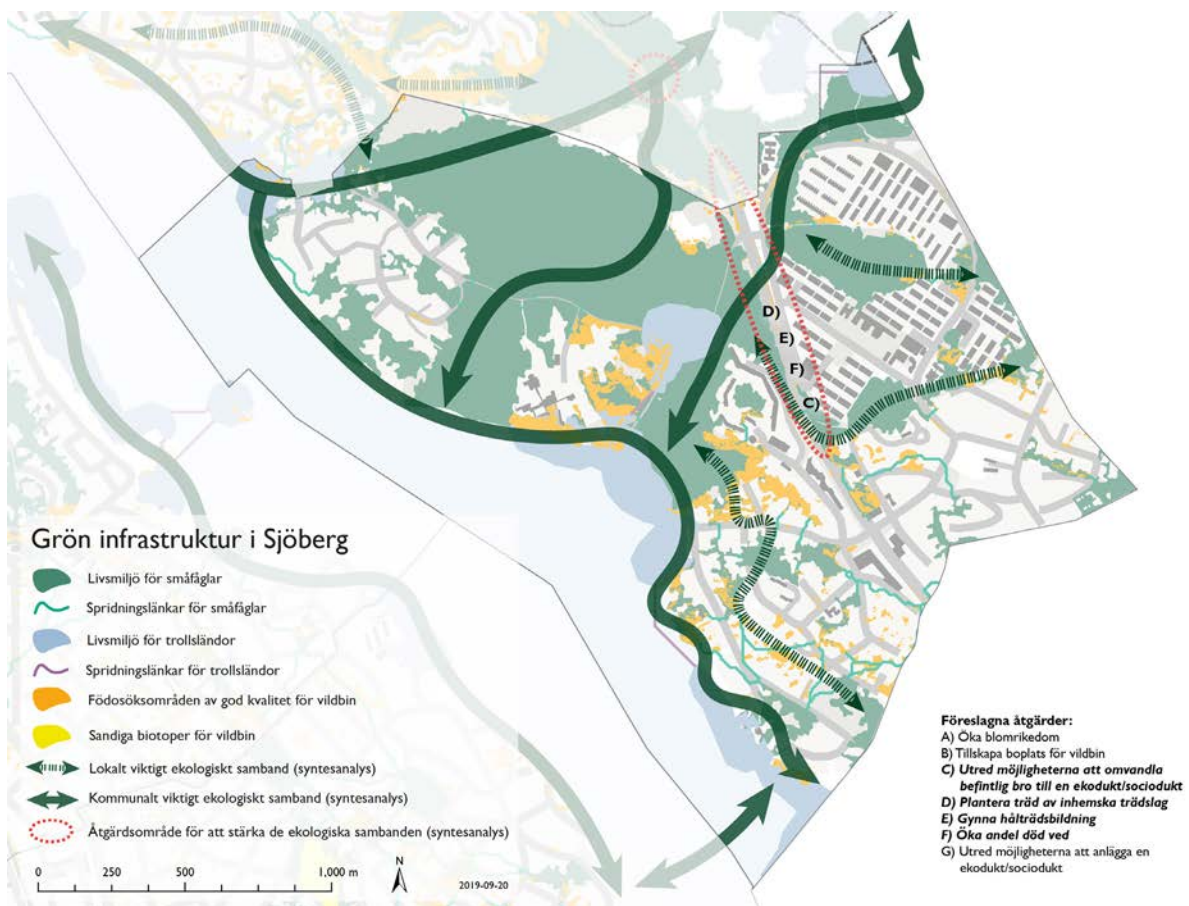
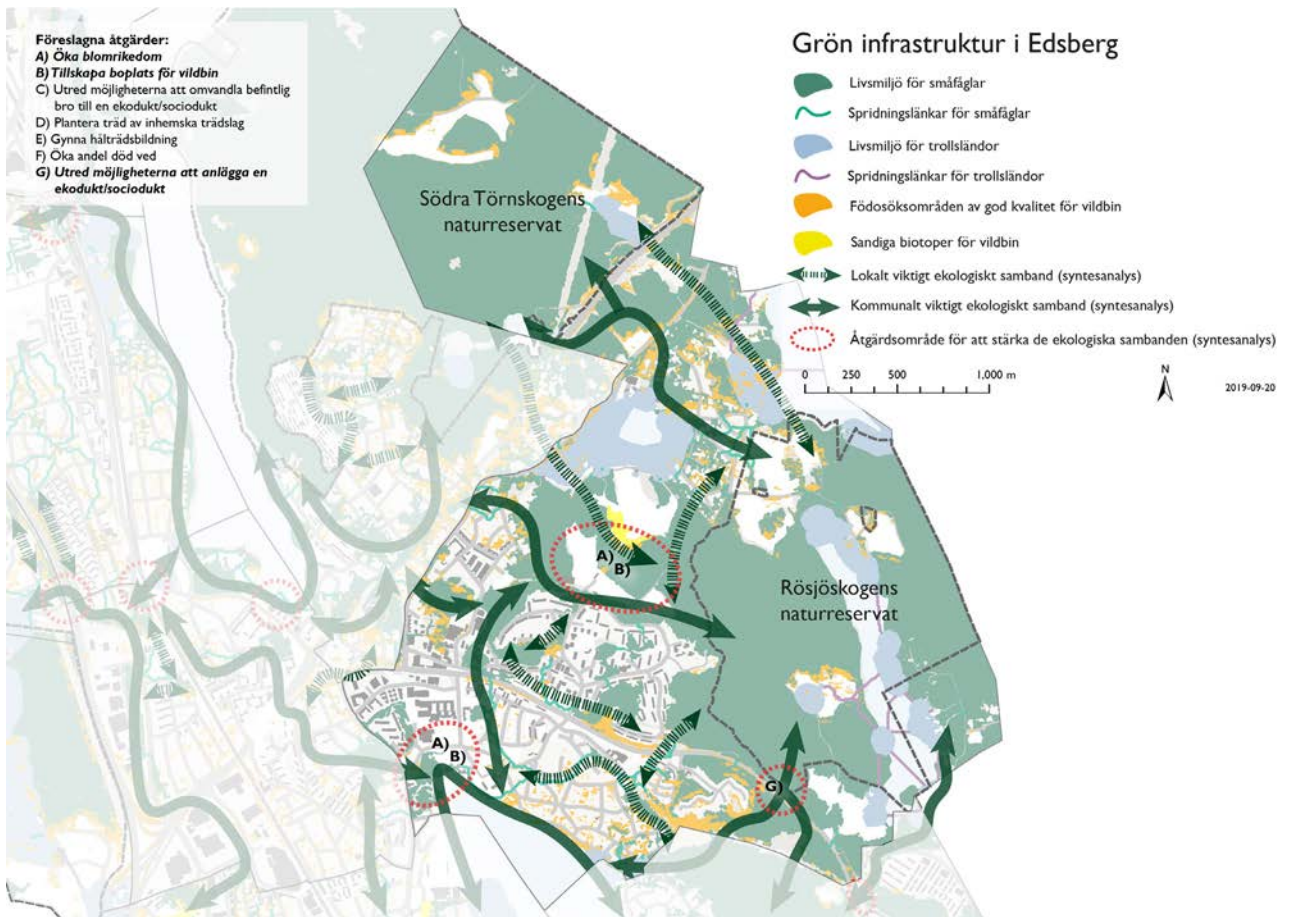
På följande uppslag finns tio kommunalskator med grön infrastruktur.

STADSNATURENS SAMHÄLLSVINSTER

4. EKOSYSTEMTJÄNSTER

Vilka nyttigheter ger våra grönområden och parker oss i Sollentuna?

De renar vattnet och luften, ger oss skugga, bullerdämpar, producerar i våra odlingar och mycket mera.

Med begreppet ekosystemtjänster menas de processer och produkter som naturen skapar och som bidrar till mänsklig välfärd. För att naturen ska kunna bidra med nyttor åt Sollentunaborna behövs en funktionell grönstruktur med livskraftiga ekosystem.

Stadens grönstruktur består av vatten och grönska på både allmän och privat mark. Bilden från utvecklingsprojektet C/O city visar vilka tjänster som stadsnaturen levererar till oss människor.

Genom att kartlägga den geografiska fördelningen av ekosystemtjänster kan områden identifieras som bör beaktas särskilt i den kommunala planeringen. Vid eventuell exploatering är det viktigt att både se över skyddsåtgärder och analysera behoven av olika ekosystemtjänster i det nya området och planera därefter.

För att utföra analyserna har biotopdatabasen, flygbilder och andra befintliga kartunderlag använts. Ekosystemtjänsterna som valdes ut var viktigast för att öka kunskapen om den urbana grönstrukturens ekologiska funktion, dess starka och svaga delar och dess förstärkningsbehov. Följande ekosystemtjänster har studerats:

- Småskalig matproduktion
- Vattenrening

- Flödesreglering / Skydd mot översvämning
- Erosionsskydd
- Bullerdämpning
- Luftrening
- Reglering av lokalklimat

I stället för att kartlägga kulturella ekosystemtjänster har en sociotopkarta tagits fram, den presenteras i kapitlet Sociala värden.

I rapporterna om Sollentunas ekosystemtjänster finns mer fördupad information:

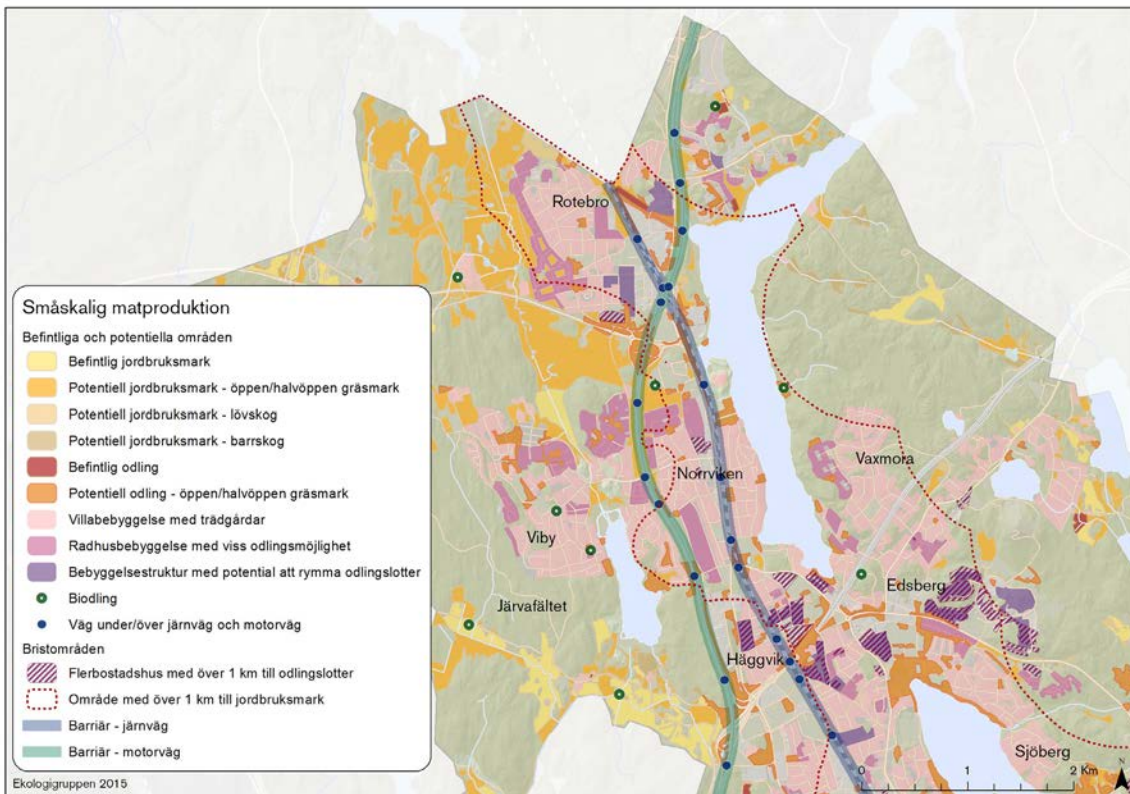
Ekosystemtjänster i Sollentuna (2015)

Ekosystemtjänster i Sollentunas vatten (2018)

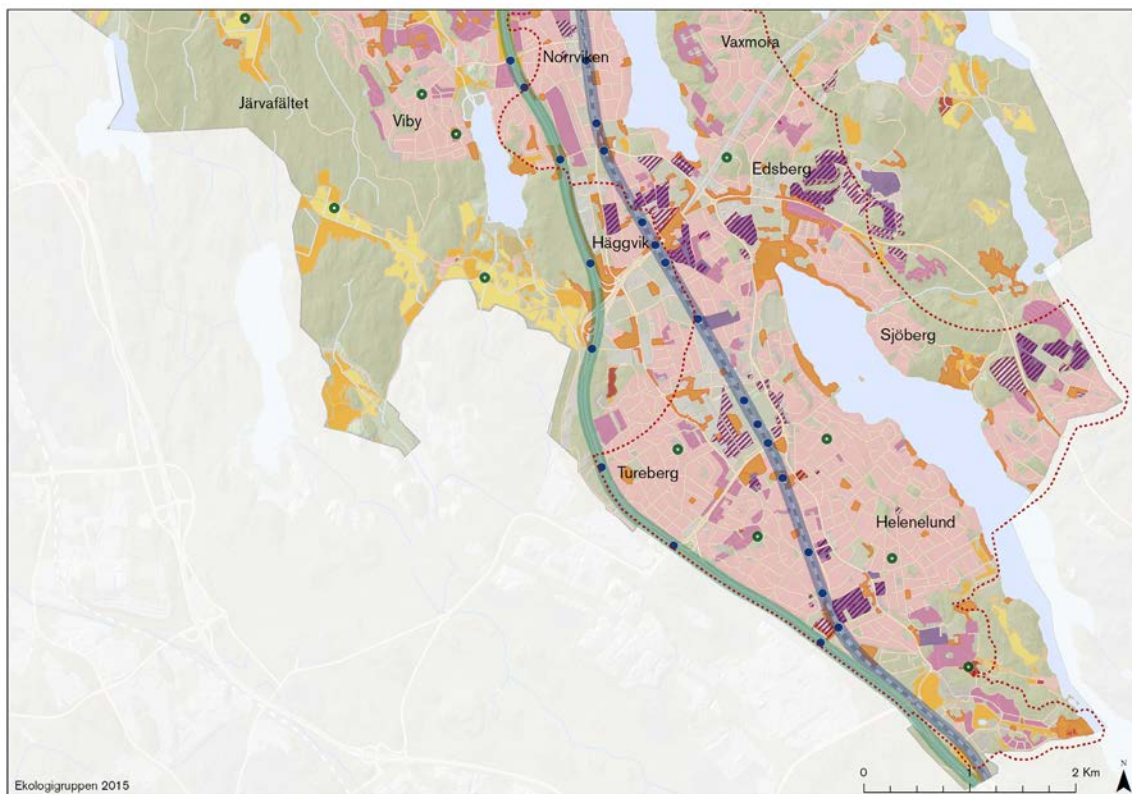
Kartläggningen visar:

- Befintliga områden, de som är av tyngd för att bidra till dessa ekosystemtjänster idag.
- Bristområden, där tjänsten saknas eller är satt ur spel.
- Potentiella områden, där tjänsten kan stärkas.

Potentiella områden ska ses i relation till bristområden då det är i bristområden som det finns behov av att nu eller i framtiden när behov uppstår stärka ekosystemtjänsten.

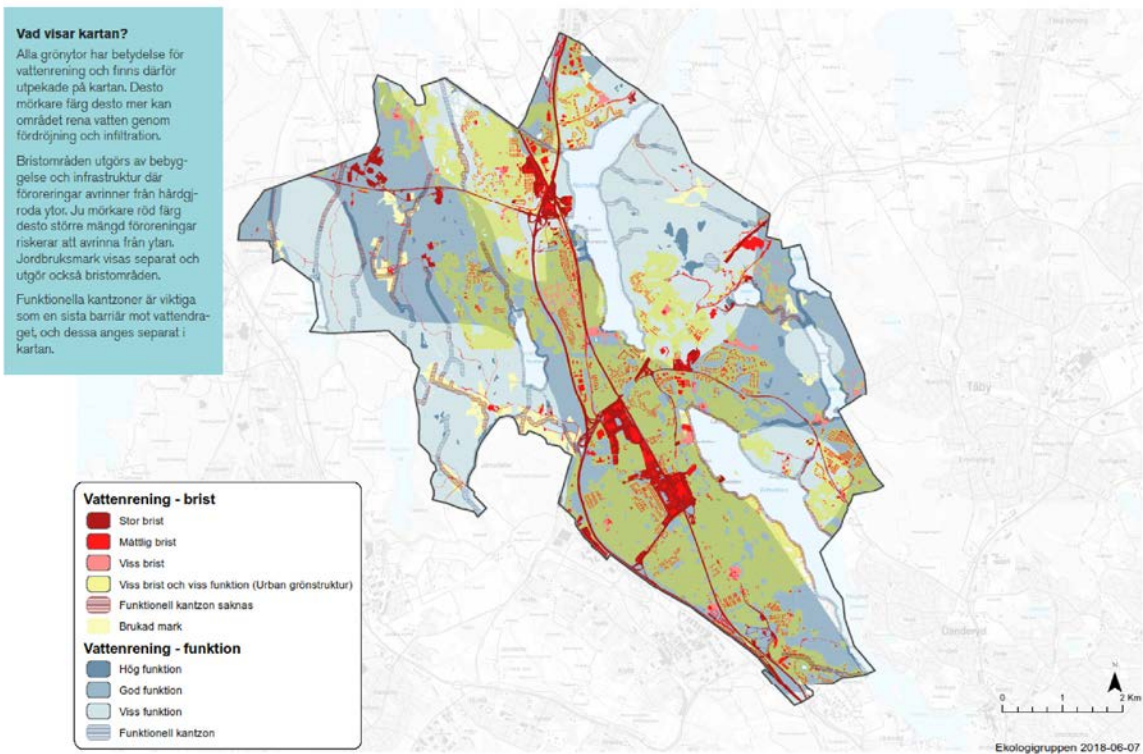
Norra Sollentuna.

Södra Sollentuna.

Småskalig matproduktion

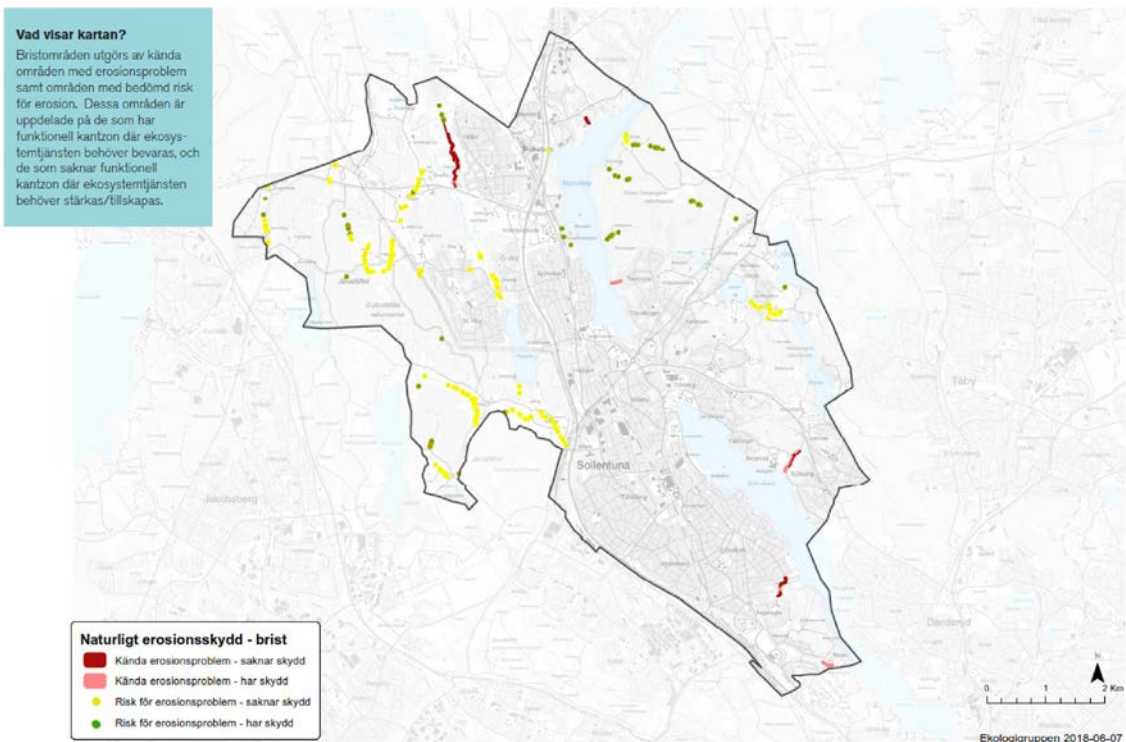
Det finns potential att vid ökat intresse från Sollentunaborna eller vid framtida behov utöka den befintliga odlingen på jordbruksmark och kolonilotter men även med odlingslådor i bostadsområden och förstås på villatomterna.

Vattenrening

Alla grönytor har betydelse för vattenrening och finns därför utpekade på kartan. Vegetation och andra organismer tar upp näringsämnen och bryter ned föroreningar. Ekosystemtjänsten bidrar till förbättrad vattenkvalitet, vilket är en av

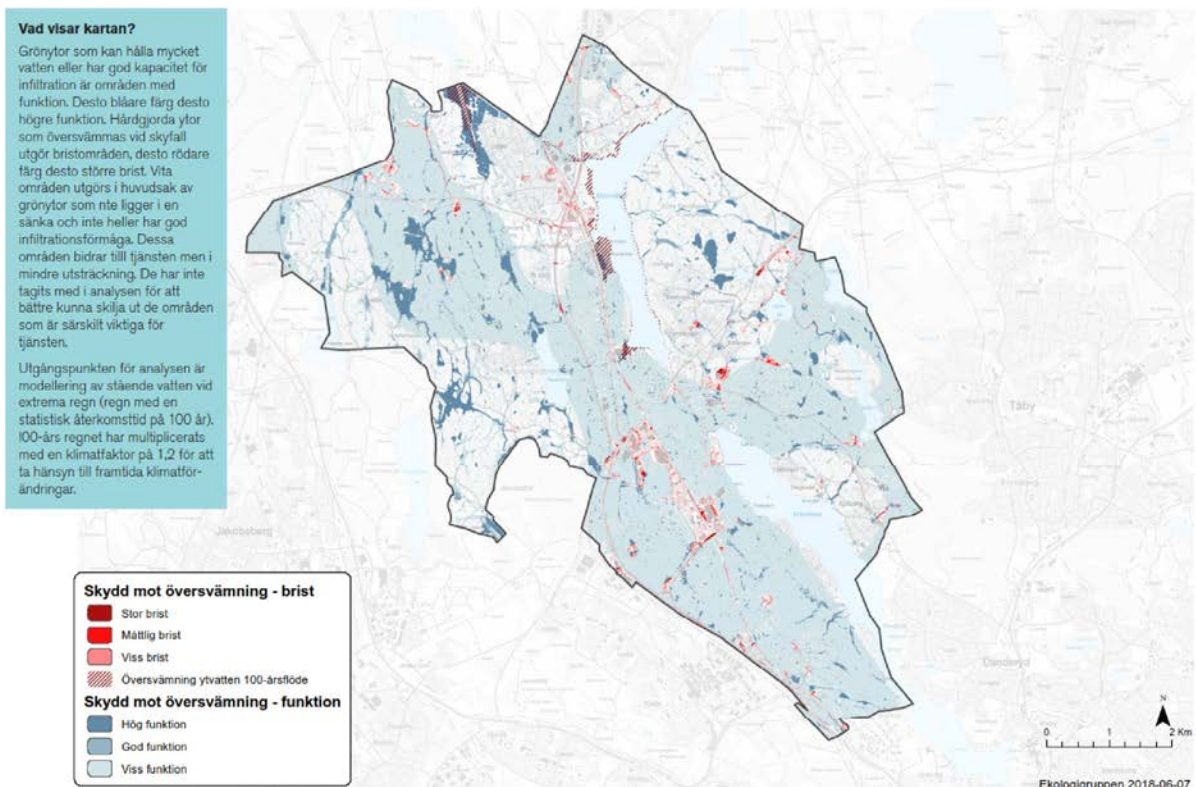
de viktigaste aspekterna för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten. Genom ett ekosystemtjänstperspektiv på vattenrening kan kostnader för tekniska åtgärder minska och reningen blir mindre känslig för störningar.

Erosionsskydd

Vegetation i kantzonen av vattendrag och sjöar bidrar till att stabilisera känsliga jordarter och minska erosion. Dessa kantzoner bidrar också till vattenrening, och i viss mån till

skydd mot översvämning. Ökade flöden, till exempel genom avledning av dagvatten, kan öka risken för erosion och därmed behovet av ekosystemtjänsten.

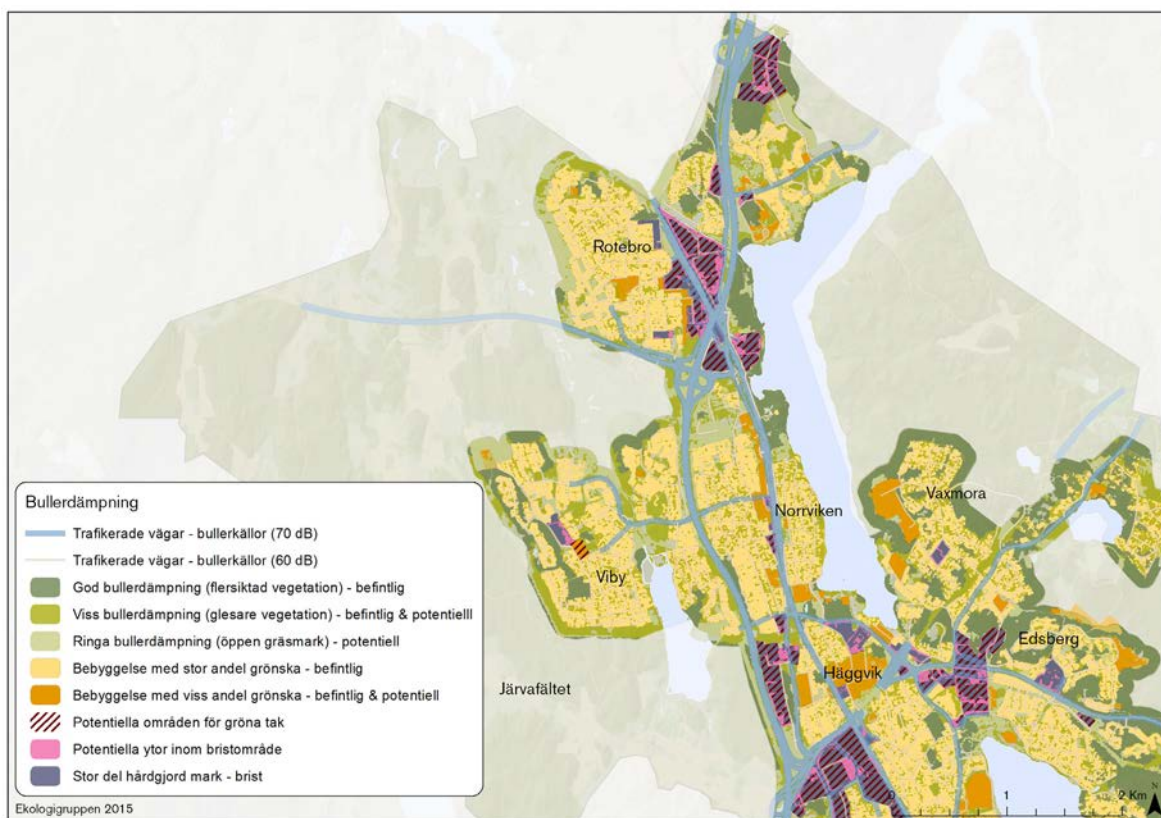

Flödesreglering / Skydd mot översvämning

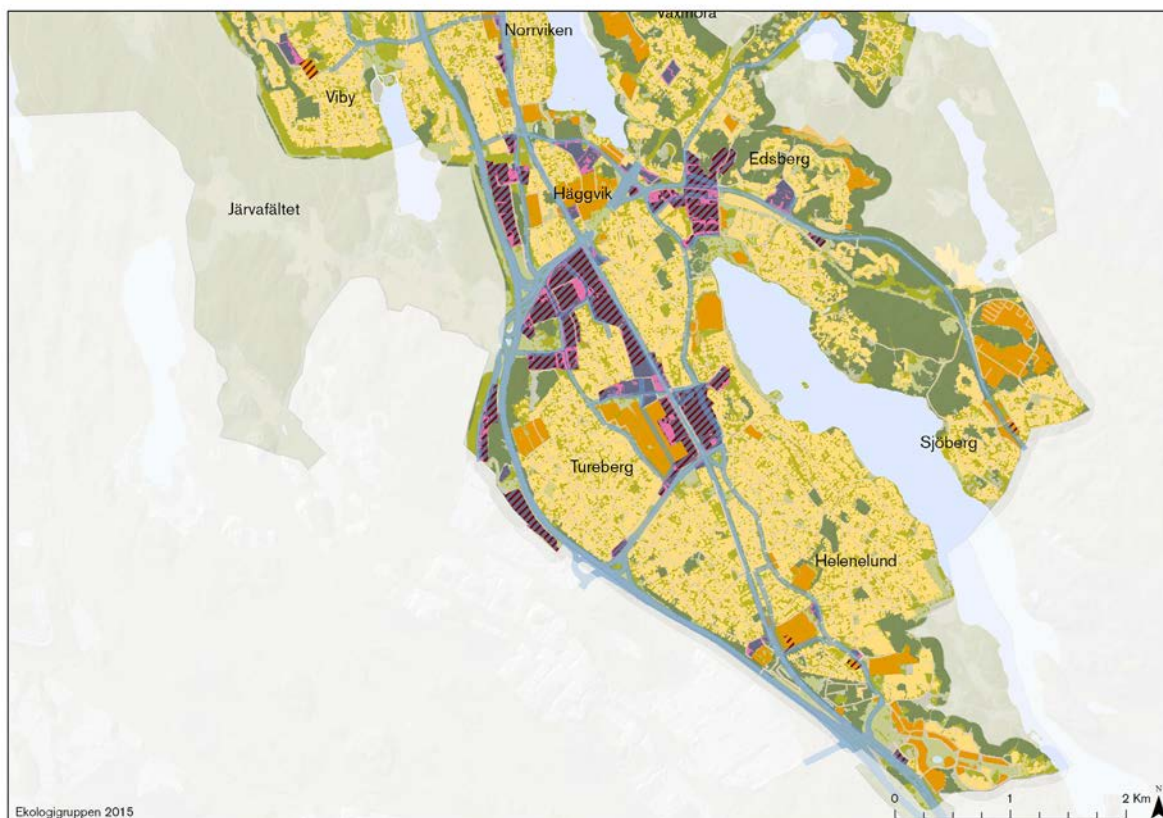
Vid höga flöden sker mindre rening och mer näringsämnen spolas ut i sjöar och vattendrag. Tätorten avvattnas till stor del av ledningar och dikessystem och marken har förlorat sin naturliga funktion för att hålla och därmed rena vatten. I planeringen kan ekosystemtjänsten bevaras och stärkas genom att grönytor med hög funktion för skydd mot över-

svämning bevaras eller tillskapas. I Sollentuna finns några områden med stor andel hårdgjord mark: Rotebro, Tureberg, Häggvik och Edsberg.

Utgångspunkten för analysen är modellering av extrema regn (regn med en statistisk återkomsttid på 100 år). 100-års regnet har multiplicerats med en klimatfaktor på 1,2 för att ta hänsyn till framtida klimatförändringar.

Norra Sollentuna.

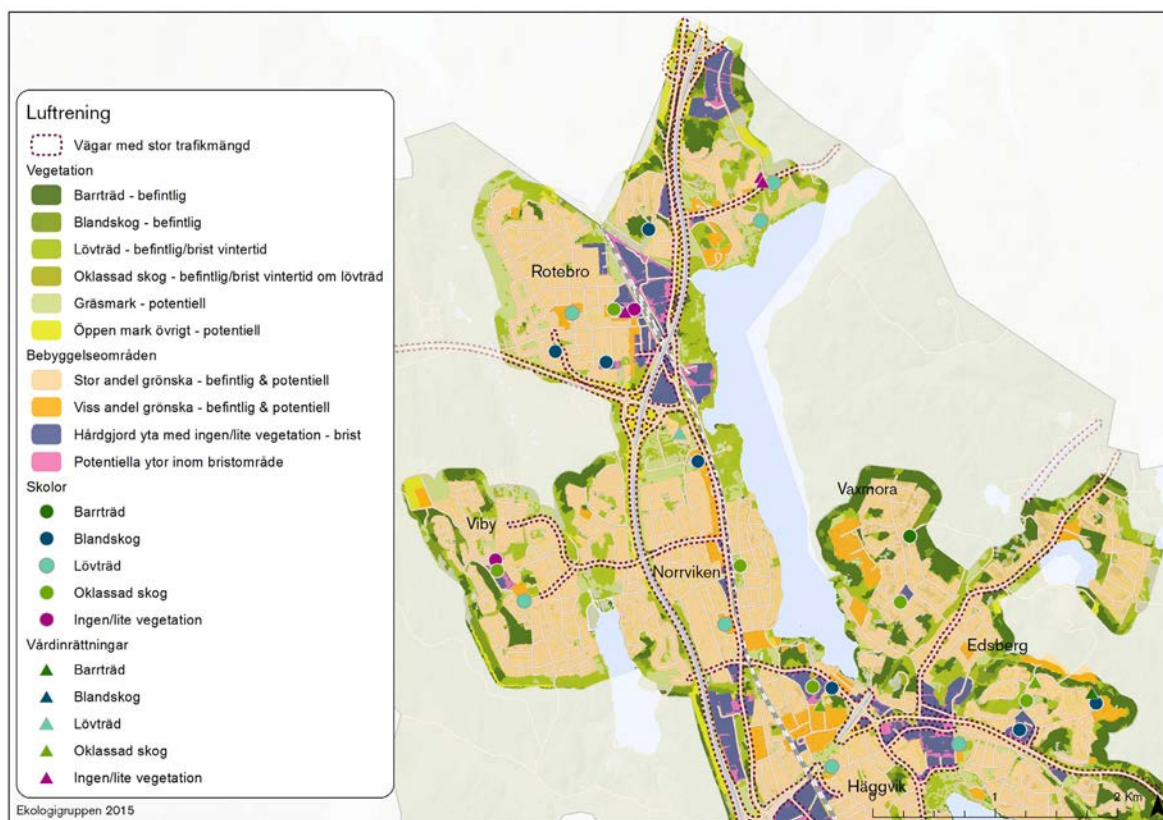

Södra Sollentuna.

Bullerdämpning

Träd och buskar har en viss bullerdämpande effekt men naturens förmåga att dämpa buller beror främst på hur kuperad naturen är och hur mjuk marken är. Bristområden är framförallt de områden där vägar utan vegetation i vägrenen

passerar bebyggelse med stor andel hårdgjord yta. Bristområden vid skolor och vårdinrättningar pekas också ut. Det finns god potential där gräsmarker vid vägar kan kompletteras med mer vegetation.

Norra Sollentuna.

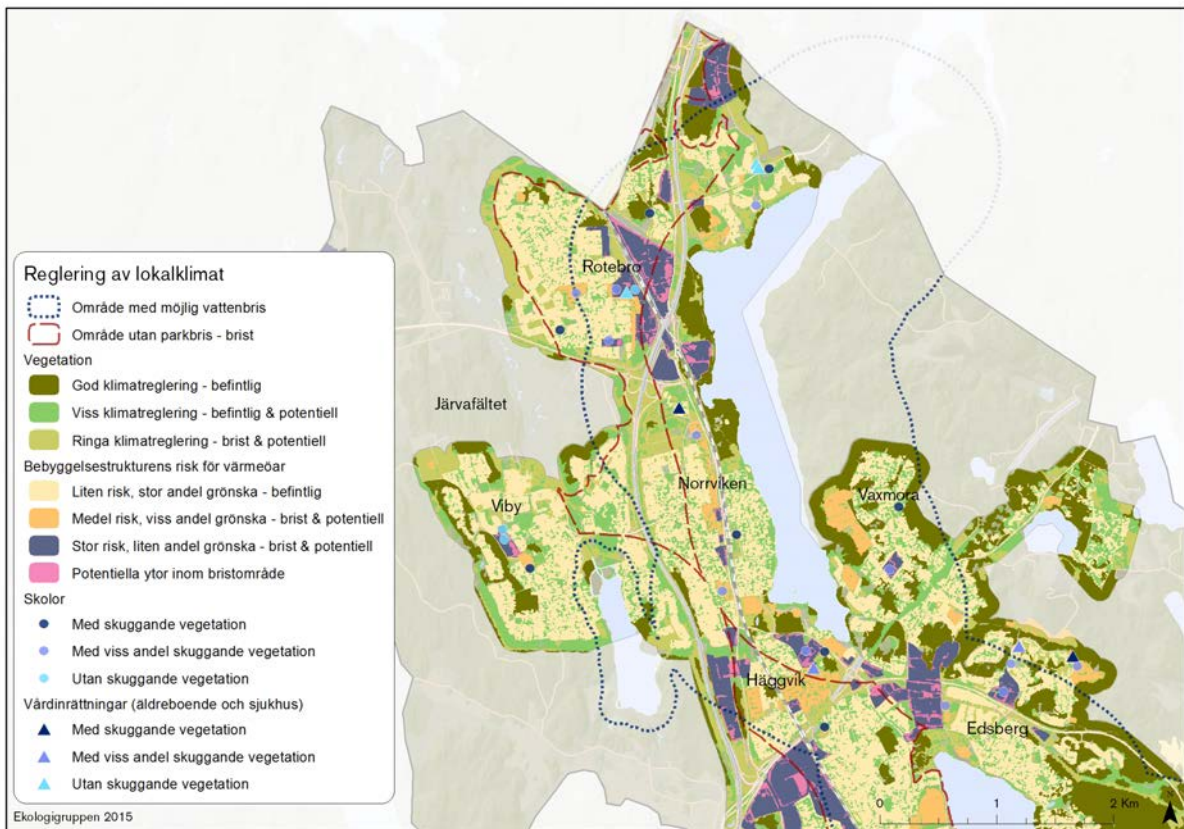
Södra Sollentuna.

Luftrening

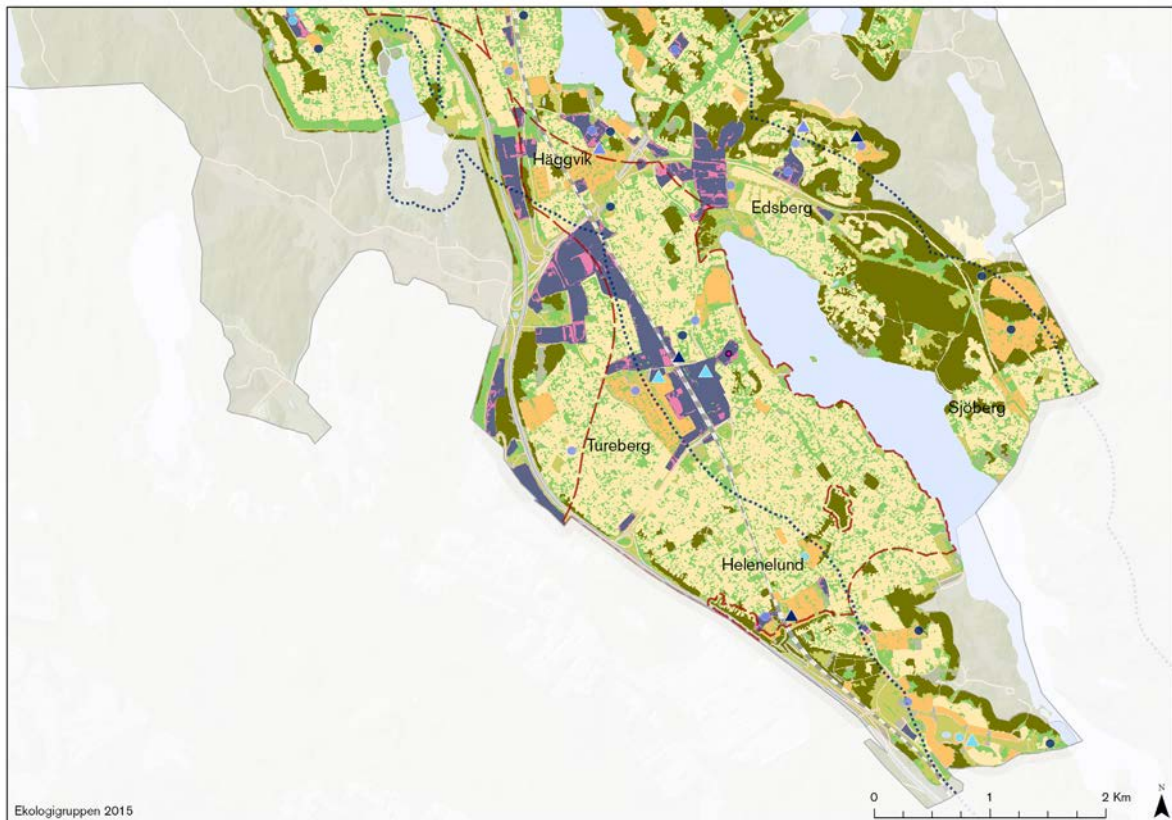
Vegetation bidrar till rening av luft genom att damm och andra partiklar fastnar på trädens blad, barr, grenar och stammar.

Bristområden är framförallt de områden där vägar utan

vegetation i vägrenen passerar bebyggelse med stor andel hårdgjord yta. Bristområden vid skolor och vårdinrättningar pekas också ut. Det finns god potential där gräsmarker vid vägar kan kompletteras med mer vegetation.

Norra Sollentuna.

Södra Sollentuna.

Reglering av lokalklimat

Grönstruktur bidrar till att sänka temperaturen i stadsmiljön sommartid. Park- och sjöbris bidrar till att svalare luft kommer in i bebyggelsen. De flesta delarna av Sollentuna tätort har relativt stor andel grönyta och medför liten risk

för värmeöar. Det finns potential i bristområden att tillföra vegetation, större sammanhållna naturområden bör prioriteras då dessa skapar parkbris, mindre områden är bra för skuggning.

5. SOCIALA VÄRDEN

Det är få hälsoinitiativ som har så stor utdelning som grönytor i stadsmiljöer. Grönytor är en nödvändig komponent för att utveckla hälsosamma, hållbara och trivsamma stadsmiljöer.

Ur ett socialt perspektiv och i synnerhet ur barnens och äldres perspektiv är närhet, storlek och innehåll betydande för användningen av offentliga platser. Möjligheten att kunna ta sig till stadens parker och naturområden har också betydelse för hur de används och av vilka. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är något som ska finnas med i planeringsstadiet när det planeras för och utvecklas parker och grönområden.

Gröna miljöer, parker, trädgårdar, gatuträd och gröna plättar har återhämtande effekter på oss människor. De verkar stressdämpande redan när de är inom vårt siktområde, påskyndar tillfrisknande, stärker hälsan. Närhet till gröna miljöer utvecklar barns empatiska och kognitiva förmågor likväldigt som deras förståelse av den inbördes relationen mellan människor och sin omgivning.

Grönområden dämpar värmeöar och utgör svala miljöer för människor att vila i under värmeböljor, och de bidrar med livsmiljöer för andra arter som inspirerar och stärker oss. Närhet till grönområden bidrar till människors välbefinnande genom livets alla faser.

Läs mer på PBL Kunskapsbanken.

Biologiskt kulturarv är natur som berättar om kultur. Det utgörs av ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats, eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel.

Begreppet biologiskt kulturarv bidrar till att synliggöra den del av människans historia som kan utläsas i växter och djur. Det bidrar också till att synliggöra hur människan skapat förutsättningar för landskapets biologiska mångfald – och hur fortsatt brukande behövs för att bevara mångfalden.

Det är framförallt i kommunens naturreservat som man kan se den historiska markanvändningen och de naturtyper som är kopplade till den. I sociotopkartan nedan kan man även hitta gröna ytor med sociotopvärdet kulturmiljö, som visar var i kommunen vi har ett biologiskt kulturarv att värna och sköta.

Denna visionsbild visar hur det skulle kunna komma att se ut längs med östra delen av Edsån i framtiden.

SOCIOTOPKARTAN

Med hjälp av 21 olika sociala värden kartlägger sociotopkartan alla offentligt tillgängliga friytor (grönområden, torg, sportplaner, skolgårdar) som är större än 0,2 ha. Det omfattande arbetet med att kartlägga de 633 grönområdenas (sociotopyornas) vistelsevärden har innefattat en brukarvärdering med webbenkät och fokusintervjuer samt en expertvärdering med observationer och områdesavgränsning.

Sammanlagt har drygt 800 Sollentunabor deltagit.

Sociotopkartan kompletteras med kommunens tidigare underlag om naturens rekreations- och upplevelsevärden, till exempel genom besöksräkningar och enkäter i naturreservaten.

Ur undersökningen framkom att Sollentunabon samman-

BACKÅKNING (BÅ)

Åka pulka, skidor, snouboard, rodel med mera i backe.

BAD (BA)

Badupplevelser och vattenlek.

BLOMPRAKT (BL)

Uppleva blommor, planteringar och blommande trädgårdar.

BOLLSPORT (BO)

Fotboll, handboll, basket, boule, hockey, tennis, volleyboll, friidrott med mera.

DJURHÅLLNING (DJ)

Ridstall, djurhagar eller hundrastgårdar.

EVENEMANG (EV)

Plats för teater-, musik-, kultur-, motionsevenemang och festivaler.

GRÖN OAS (GR)

Platser som domineras av vegetation och som människor söker sig till för att uppleva grönska.

KULTURMILJÖ (KU)

Plats med historiska värden, förlämnningar, vackra parkmiljö.

LEKPLATSEK (LE)

Barns lek på anordnad lekplats.

MOTIONSSPORT (MP)

Skridskoåkning, golf, friidrott, rodd/paddling samt ute-gym och skatepark med mera.

MOTIONSSPÅR (MS)

Markerade motions-spår för gång, cykel, löpning och ridstigar. Platser där skidspår anläggs om vintern.

MÖTESPLATS (MÖ)

Viktig träffpunkt där det finns folkliv, plats där människor möts.

NATURLEK (NL)

Park- och natur-miljöer som genom sin karaktär uppmuntrar till lek.

NATURPÅRLÖR (NP)

Naturområde med spektakulär naturmiljö eller ovanliga arter.

ODLING (OD)

Odlingsslott eller koloniträdgård samt fruktträdgårdar.

PICKNICK (PI)

Här har man picknick och/eller grillar.

ROFYLLDHET (RO)

Upplevelsen av avskildhet, tystnad och avkoppling.

SOLBAD (SO)

Platser som lämpar sig för att sola.

SÄLLSKAPSEK (SÄ)

Öppna större gräsytor där olika sällskapslekar kan utövas, till exempel brännboll och kubb.

UTSIKT (UT)

Utsikt över ett större område, från en höjd eller ut över ett öppet område.

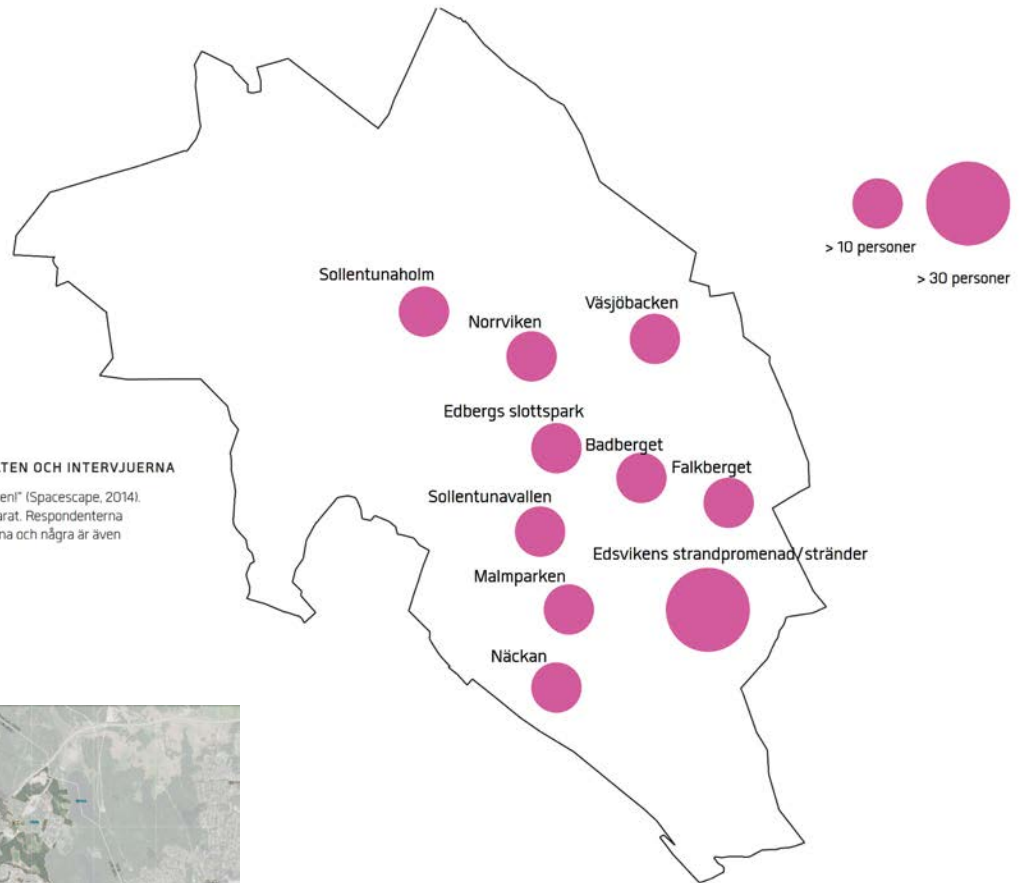
VATTENKONTAKT (VA)

Kontakt med större vattenyta vid exempelvis strand, klippa eller kaj.

De 21 sociala värden som ingår i sociotopkarteringen.

POPULÄRA PLATSER FRÅN WEBBENKÄTEN OCH INTERVJUERNA

Favoritplatser enligt webbenkäten "Bästa platsen" (Spacescape, 2014). Ringarnas storlek markerar hur många som svarat. Respondenterna på respektive plats bor i olika delar av Sollentuna och några är även hemmahörande utanför kommunen.

Sociotopkartan finns digitalt och som rapport.

taget har generellt god tillgång till offentliga grönområden men tillgängligheten till dem kan förbättras. Tågspår och större vägar fungerar som barriärer som förhindrar god tillgänglighet trots att avståndet inte är så långt. Detta gäller framför allt Häggvik, Tureberg och Rotebro. I kommundelen Tureberg är tillgången till såväl offentliga grönområden som sociala värden i dem minst.

Ett sätt att kompensera sämre tillgång till grönområden är att satsa på en mer värdetät parkmiljö och att utveckla nya parker i samband med kommande stadsutvecklingsprojekt. Sociotopkartan används i olika projekt från översiktsplanering till planeringen av nya parker eller upprustningen av befintliga. Att stärka kopplingarna mellan grönområden och bostadsområden är önskvärt och hanteras i översiktsplanen.

Populära platser hos ungdomar innebär ofta möjlighet till olika typer av sportaktiviteter eller mötesplatser. Exempel på dessa är Sollentunavallen, volleybollsplanen i Vaxmora,

badplatser längs Norrviken och Edsviken samt Väsjöbacken. Gemensamt för alla förskolor är att de främst använder de ytor som finns i närheten, både för lek och pedagogisk verksamhet. Här upplevs avsaknad av grönområden med parkmiljö i Tureberg. Kulturmiljön, fornminnen och tillgången till skogsområden är en stor del av Sollentuna kommuns identitet som många vill bevara.

Kartläggningen genomfördes med hjälp av enkätundersökningar, fokusintervjuer och inventeringar. Eftersom Sollentunas sociotopkarta togs fram 2014 kan vissa platser omvandlats och förändrats.

I kartberättelsen finns en interaktiv karta över de sociala värdena, se den där eller läs mer i rapporten Sollentuna sociotopkarta.

Sollentuna har analyserat olika mått av tillgängliga grönytor

SÅ KARTLADES DE SOCIALA VÄRDENA

Platsernas upplevda sociala värden i webbenkäten "Bästa platsen"

Platsernas upplevda sociala värden i fokusintervjuerna

Inventering och observation av platsens sociala värden

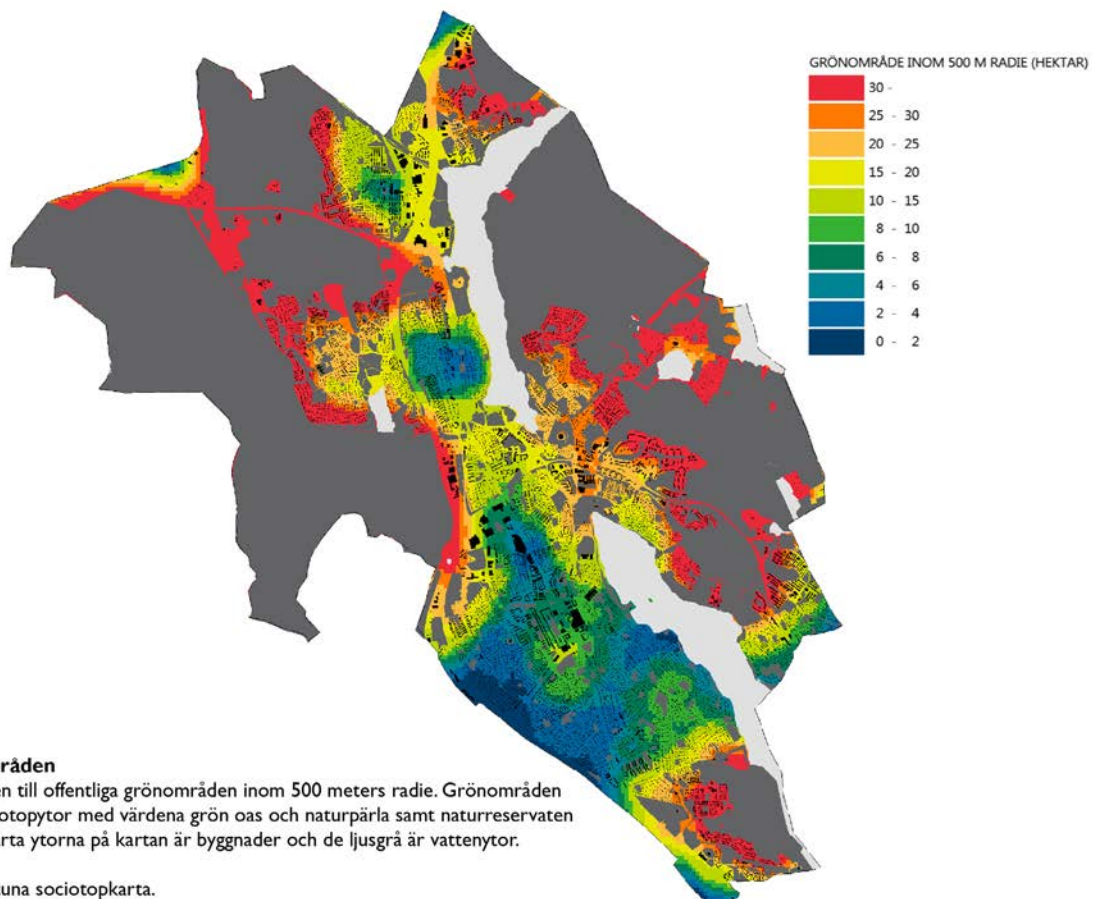
Sociala värden inom de olika områdesavgränsningarna

TILLGÅNGSANALYSER

inom kommunen. Här beskrivs de analyser som genomförts med hjälp av ytorna i sociotopkartan och kommunens naturreservat. Följande kartbilder redovisar närhet och tillgång till grönområden. Grönområden utanför kommungränsen har

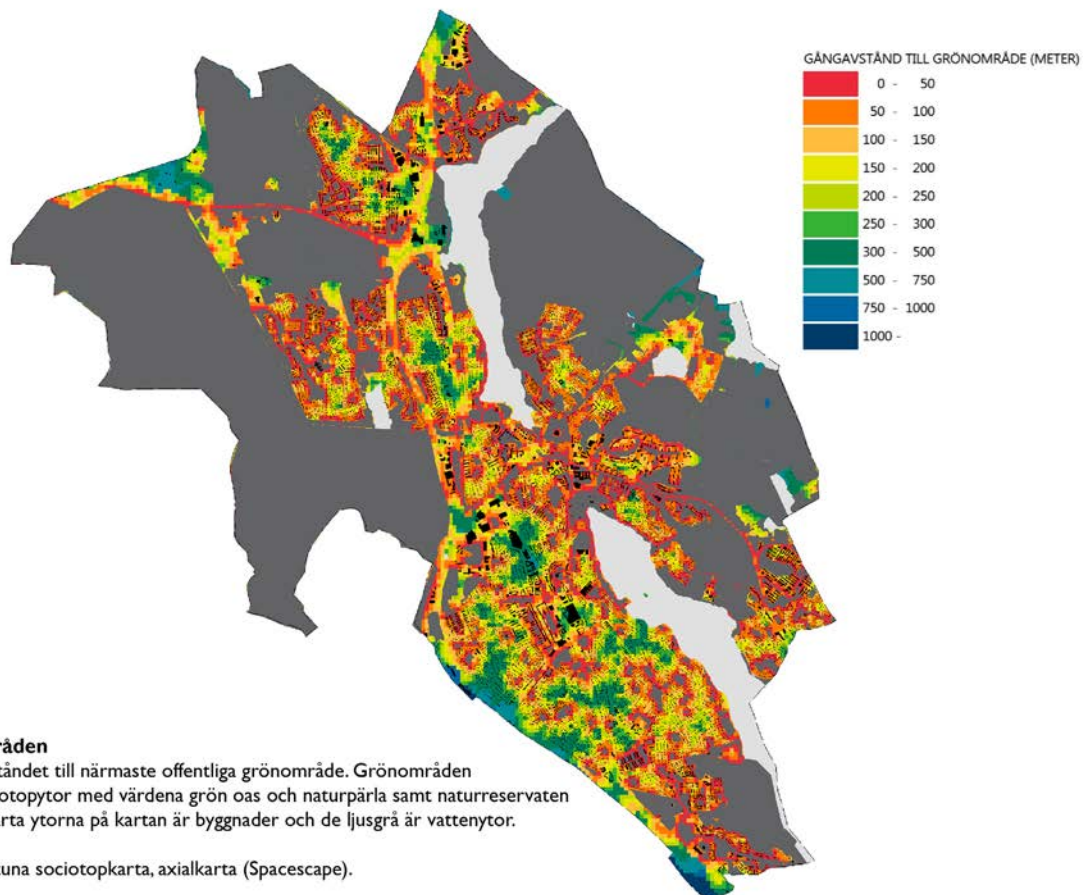
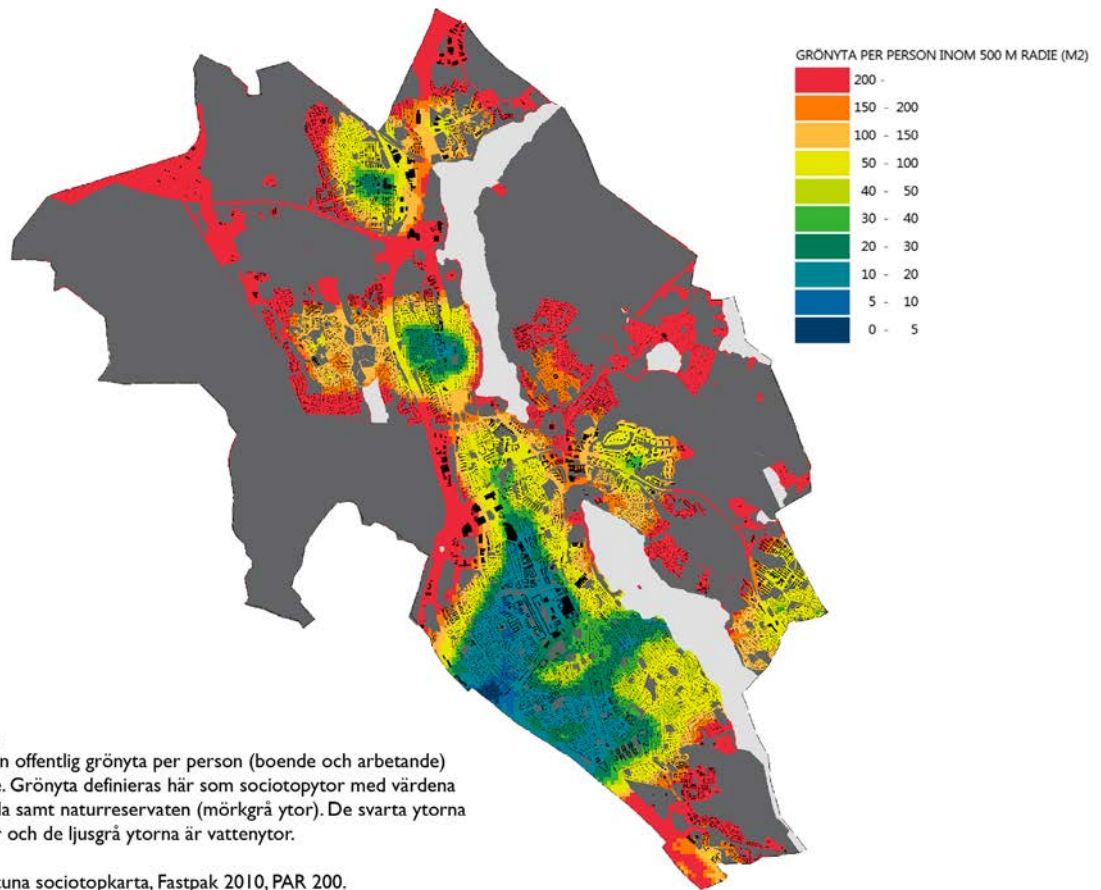
ej tagits med i dessa kartor. Boende nära kommungräns kan därför ha mer tillgång till grönyta än vad som framgår av färgmarkeringen.

Tillgång till grönområden

Analysen visar tillgången till offentliga grönområden inom 500 meters radie. Grönområden definieras här som sociotopytor med värdena grön oas och naturpärla samt naturreservaten (mörkgrå ytor). De svarta ytorna på kartan är byggnader och de ljusgrå är vattenytor.

Analysunderlag: Sollentuna sociotopkarta.

6. LÄS MER / FORTSATT ARBETE

VILL DU LÄSA MER OM SOLLENTUNAS URBANA GRÖNSTRUKTUR?

Kunskapsunderlag och länkar till relevanta rapporter och hemsidor finns på www.sollentuna.se/gronstruktur

FORTSATT ARBETE MED GRÖNSTRUKTUREN I SOLLENTUNA

I samband med att planen för urban grönstruktur antogs så antogs också ett dokument som beskriver det fortsatta arbete och hur planen ska hållas uppdaterad.

Läs mer om det fortsatta arbetet här: <http://www.sollentuna.se/gronstruktur>

RAPPORTER OCH WEBBPLATSER SOM HÄNVISATS TILL KARTBERÄTTELSEN/PDF:EN

Grönytefaktor kvartersmark 1.0 2018

Ekologiska landskapssamband 2015

Ekosystemtjänster i Sollentuna 2015

Vattenrelaterade ekosystemtjänster i Sollentuna 2018

Utveckling och skötsel av parker och natur 2019-2022

Sollentuna sociotopkarta 2014

Regional handlingsplan för grön infrastruktur i Stockholms län 2019

Boverket kunskapsbanken ekologisk kompensation och skadelindringshierarkin

RUFS 2050

Enkätundersökning Bästa platsen i Sollentuna 2014

BILDER OCH ILLUSTRATIONER

De bilder som används i kartberättelsen kommer från Sollentuna kommuns bildbank om inget annat anges. På några ställen visas visionsbilder framtagna i kommunens stadsutvecklingsprojekt i Väsjön och Rotebro. Bilderna till planeringsprinciperna är framtagna av Marta Drapinska, Urbio.

ORGANISATION FÖR PROJEKTET

DELTAGARE I FRAMTAGANDET AV PLANEN FÖR URBAN GRÖNSTRUKTUR

2014–2015

Projektledare: Karin Hermansson, miljö- och vattenplanerare.

Biträdande projektledare: Paola Ponzio, miljö och vattenplanerare.

Sociotopkartläggning: Linnea Johansson, landskapsarkitekt.

Projektgrupp: Rikard Dahlén, naturvårdschef, David Saveros, planarkitekt, Jessica Eklund, planingenjör.

2018–2019

Projektledare: Paola Ponzio, miljö och vattenplanerare.

Projektgrupp: Mattias Bovin, WSP, Rikard Dahlén, naturvårdschef, Henrik Sandberg, miljöplanerare, Krister Sernbo, Ekologigruppen.

Framtagande av kartberättelsen: Mattias Bovin, WSP, och Paola Ponzio, miljö och vattenplanerare.

Referenspersoner som bidragit till utvecklingen av projektet

Louise Hård af Segerstad och Håkan Emilsson, Albaeco

Erik Andersson, Stockholm Resilience Center

Klara Tullback Rosenström, Länsstyrelsen i Stockholm

Medarbetare på nuvarande samhällsbyggnadsavdelningen samt kultur- och fritidskontoret och barn- och ungdomskontoret

Sollentuna kommun har också medverkat i framtagandet.

Framtagande av kunskapsunderlag – se medförfattare till respektive rapport.

Rapporterna finns på www.sollentuna.se/gronstruktur

KONTAKT

HAR DU FRÅGOR OM PLANEN FÖR URBAN GRÖNSTRUKTUR?

Vänd dig till, Paola Ponzio, paola.ponzio@sollentuna.se, 08-57922655

7. BEGREPPSLISTA

Biotop

Ett landskapsavsnitt med relativt enhetlig karaktär, struktur och artsammansättning; exempelvis ett öppet kärr, en torrbacke eller en blåbärsgranskog.

Ekologiskt landskaps samband

Ekologiskt landskaps samband är ett begrepp som används vid analys och visualisering av grönstrukturen utifrån en art eller artgrupps ekologiska krav. Livsmiljö för reproduktion och spridningsvägar som förbinder reproduktionsområdena ingår i landskaps sambandet. Ekologiskt nätverk, habitatnätverk, grön infrastruktur, ekologisk infrastruktur, spridnings samband är närstående eller synonyma begrepp.

Ekosystemtjänst

Med begreppet ekosystemtjänster menas de processer och produkter som produceras av ekosystem och som bidrar till mänsklig välfärd.

Fokusart

Fokusart är en indikatorart (ofta arealkrävande arter) som är knuten till viss typ av livsmiljö och vars förekomst innebär att också en mångfald av andra arter finns i livsmiljön. Fokusarter används i landskapsekologiska analyser i GIS för att analysera och visualisera landskapet utifrån fokusartens ekologiska krav. Ofta är det inte en viss art utan en grupp med arter med liknande ekologi.

Grön infrastruktur

Begrepp som används i EU:s biodiversitetsstrategi. Ett sammanhängande nätverk av strukturer i landskapet och brukande av desamma som säkerställer en långsiktig överlevnad av livsmiljöer och arter, genom att spridningsmöjligheter säkerställs och på så sätt vidmakthålls ekosystemens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster.

Livsmiljö (Habitat)

Livsmiljö för en enskild växtart, djurart eller artgrupp. Livsmiljö är en viss arts levnadsplats, område som den använder, under en viss del av sin livscykel. Livsmiljö för en viss art kan bestå av flera biotoper eller endast av en del av en biotop. Många arter behöver flera olika livsmiljöer för att klara alla sina behov under en livscykel, till exempel vilo-, reproduktions-, födosöks- och övervintringsplatser.

Resiliens

Ett mått på den hastighet med vilken ett ekosystem återgår till sitt föregående tillstånd efter att ha utsatts för en störning. Ett ekosystem som har god buffertkapacitet mot störningar kan kallas resiliens.

Sociotop

Avgränsad plats som har en viss sammansättning av sociala värden.

Spridningsstråk

Stråk i landskapet som är belägna mellan fokusartens livsmiljöområden och används för förflyttning i landskapet.

Värmeöar

Den urbana värmeeffekten innebär att tätbebyggda områden är varmare än sitt omland. Effekten uppstår på grund av den byggda miljöns fysiska struktur och byggnadsmaterial som lagrar värme under dagen och avger värme under natten. Då de svala nätterna uteblir får svaga grupper såsom sjuka, äldre och barn svårt att återhämta sig från värmen. Grönska, parker, vatten och natur sänker temperaturen lokalt och kan bidra till att dämpa den urbana värmeeffekten.

SOLLENTUNA
KOMMUN

